

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Štěpán Kaluha

**Princip zajištění účinné soudní ochrany
členskými státy v kontextu aktuální judikatury
SDEU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Navrátil, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 11. 5. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 125 633 znaků včetně mezer.

Štěpán Kaluha
diplomant

V Praze dne 11. 5. 2022

Děkuji své rodině, přátelům a kolegům za neutuchající inspiraci a podporu nejen při studiu. Dále děkuji JUDr. Petrovi Navrátilovi, LL.M., Ph.D., za pomoc s výběrem tématu práce a cenné rady při jejím psaní.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Princip zajištění účinné soudní ochrany	9
2.1	Obecné zásady práva EU a jejich místo mezi prameny práva EU	9
2.2	Princip zajištění účinné soudní ochrany	12
2.2.1	Judikaturní základ a kodifikace principu	13
2.2.2	Znění a obsah principu	16
2.2.3	Důsledky porušení principu členským státem.....	19
2.3	Kontrast s principem národní procesní autonomie – dvě strany jedné mince?	20
2.3.1	Vymezení národní procesní autonomie.....	21
2.3.2	Srovnání obou principů	22
2.4	Shrnutí kapitoly	26
3	Rozbor aktuální judikatury SDEU	28
3.1	Rozhodnutí ve věci <i>ASJP</i> – nový pohled Soudního dvora	29
3.1.1	Skutkové okolnosti, argumentace ASJP a předkládajícího soudu	29
3.1.2	Stanovisko generálního advokáta.....	29
3.1.3	Argumentace Soudního dvora	31
3.1.4	Zhodnocení a reakce.....	32
3.2	Rozhodnutí ve věci <i>LM</i> – intermezzo	36
3.2.1	Kontext rozhodnutí.....	36
3.2.2	Skutkové okolnosti, argumentace LM a předkládajícího soudu	38
3.2.3	Stanovisko generálního advokáta.....	39
3.2.4	Argumentace Soudního dvora	40
3.2.5	Zhodnocení a reakce.....	42
3.3	Rozhodnutí ve věci <i>Komise v Polsko</i> – vyvrcholení	44
3.3.1	Kontext rozhodnutí.....	44
3.3.2	Skutkové okolnosti, argumentace Komise a Polska.....	44
3.3.3	Stanovisko generálního advokáta.....	45
3.3.4	Argumentace Soudního dvora	47
3.3.5	Zhodnocení a reakce.....	49
3.4	Shrnutí kapitoly	51
4	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	55
	Abstrakt v českém jazyce	61

1 Úvod

„*Nezávislá justice v rozkladu. V Polsku dál přituhuje.*“¹ Tyto katastroficky působící věty napsala agentura Amnesty International v červnu roku 2021 o již řadu let probíhající justiční reformě v Polsku. Důvodem uvedeného prohlášení je možné porušování principu právního státu Polskem, a to prostřednictvím porušení principu zajištění účinné soudní ochrany členskými státy. Právě tomuto principu se věnuje tato práce, není však obecně příliš známý. Na důležitosti nabral zejména po roce 2018. Přestože se tato práce nevěnuje polské justiční reformě jako takové, ta i další okamžiky v historii Evropské unie („EU“) poukazují na důležitost ochrany principu právního státu. Motiv polské justiční reformy zároveň prostupuje celou touto prací, zejména ovlivnil výběr analyzovaných rozhodnutí. Polsko přitom ale není v možném porušení nezávislosti soudní moci ojedinelé, k podobným incidentům došlo např. v Portugalsku,² Rumunsku³ či na Maltě.⁴ Vysoká aktuálnost tématu práce je tedy nasnadě.

V této práci se budu primárně věnovat jednomu z aspektů horizontální roviny principu zajištění účinné soudní ochrany členskými státy, který byl v současné době významně akcentován právě v judikatuře Soudního dvora Evropské unie („SDEU“ nebo „Soudní dvůr“) k polské justiční reformě, a to požadavku na zajištění nezávislosti soudní moci.⁵ Neobjevil se zde však poprvé, tato nová kapitola principu zajištění účinné soudní ochrany byla započata v Portugalsku v roce 2018.⁶

Vzhledem k výše nastíněné vysoké aktuálnosti řešeného tématu mám při psaní práce tři hlavní cíle. Prvním cílem je prostřednictvím analýzy příslušné právní úpravy, aktuální judikatury SDEU a primárně zahraniční odborné literatury rozebrat a zhodnotit princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy a jeho projevy. Důvodem je, že je tento princip odbornou literaturou v České republice i přes jeho důležitost v zásadě opomíjen, a tedy mám za to, že jeho zpracování je pro další výzkum v mé práci stěžejní.

---

¹ *Nezávislá justice v rozkladu. V Polsku dál přituhuje.* [Online]. Amnesty International. 2021 [Cit. 24. 4. 2021].

Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5129/nezavisla-justice-v-rozkladu-v-polsku-dal-prituhuje>.

² Rozhodnutí Soudního dvora C-64/16 *Associação Sindical dos Juizes Portugueses v Tribunal de Contas*, ECLI:EU:C:2018:117.

³ Spojené věci C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19 *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" a další v Inspekția Judiciară a další*, ECLI:EU:C:2021:393.

⁴ Rozhodnutí Soudního dvora C-896/19 *Repubblika v Il-Prim Ministru*, ECLI:EU:C:2021:311.

⁵ Zkratky užívám v rámci zjednodušení, přičemž jsem si vědom jejich terminologických nedostatků. Mám však za to, že zájem na stručnosti a snadnější čitelnosti převáží.

⁶ *ASJP* (č. 2).

Druhým cílem je analyzovaný princip postavit do kontrastu s principem národní procesní autonomie a jejími limity, se kterými byl a je poměrně často směřován, a to jak samotným Soudním dvorem, tak i odbornou literaturou.

Třetím cílem práce je analyzovat, jak se princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy projevuje v aktuální rozhodovací praxi SDEU, a to primárně v kontextu jednoho z jeho aspektů, nezávislosti soudní moci, a odhalit tak možný nový směr, na který se judikatura Soudního dvora v této oblasti vydala.

Vytyčených cílů dosahují prostřednictvím řešení následujících výzkumných otázek:

- (i) Jsou princip zajištění účinné soudní ochrany a limity principu národní procesní autonomie totožné?
- (ii) Nastavilo rozhodnutí *ASJP*, které do principu zajištění účinné soudní ochrany členskými státy vtáhlo požadavek na zajištění nezávislosti soudní moci jako součást principu právního státu, judikatuře Soudního dvora nový směr?

Cílem práce není poskytnout všeobjímající přehled judikatury související s principem zajištění účinné soudní ochrany členskými státy, a to ani v kontextu polské justiční reformy. Takový přehled by vydal na samostatnou diplomovou práci.

Mou motivací k volbě daného tématu je zejména vysoká aktuálnost daného tématu. Dále jsem motivován omezeným množstvím odborné literatury v českém jazyce k tomuto tématu.

Zdrojů pro mou práci byl relativní dostatek, byť jsou takřka výhradně v anglickém jazyce. Mezi českojazyčnou odbornou literaturou jde takřka o pole neorané. Uvedené skutečnosti tak mohou přispět k akademickému přínosu této práce, minimálně v českojazyčném prostředí.

Jako primární výzkumné metody v této práci využívám analýzu, syntézu a komparaci. Analyzuji zejména příslušnou právní úpravu, judikaturu Soudního dvora a související primárně zahraniční odbornou literaturu. Z uvedených analyzovaných zdrojů pak syntézou vyvozují závěry. Komparace je použita zejména při srovnávání principu zajištění účinné soudní ochrany členskými státy a principu národní procesní autonomie, následně pak při srovnání argumentace Soudního dvora a posuzujícího generálního advokáta, a při srovnávání odborných prací k tématu. V práci dále používám zejména historickou a deskriptivní metodu.

Práci mimo úvod a závěr člením na dvě kapitoly. První kapitola (číslovaná jako druhá) představuje teoretickou část této práce. Je členěna na tři podkapitoly, ve kterých prostřednictvím analýzy právní úpravy a odborné literatury rozebírám (i) obecné právní zásady práva EU jako

součást práva EU, (ii) samotný princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy, a (iii) závěrem představuji princip národní procesní autonomie a analyzuji rozdíly mezi ním a principem zajištění účinné soudní ochrany členskými státy.

Druhá kapitola (číslovaná jako třetí) je praktickou částí této práce. Věnuji se v ní třem stěžejním rozhodnutím Soudního dvora z poslední doby, jejichž názvy tvoří názvy jejích podkapitol. Judikatuře Soudního dvora dávám takový prostor proto, že je konkrétním projevem práva EU, a že právě v ní byl princip zajištění účinné soudní ochrany vyvinut. U každého z rozhodnutí vždy shrnuji skutkové okolnosti, analyzuji argumentaci generálního advokáta a Soudního dvora, a rozhodnutí okomentuji, přičemž zmíním i zásadní názory, které panují v odborné literatuře. Následně vždy zhodnotím analyzované rozhodnutí zejména ve světle toho, jak odpovídá na vytyčenou výzkumnou otázku.

2 Princip zajištění účinné soudní ochrany

Česká odborná literatura se principu zajištění účinné soudní ochrany členskými státy v právu EU věnuje spíše zřídka, mezi výjimky patří např. Tomášek (2017), nicméně i on tak činí vcelku stručně.⁷ Cílem této kapitoly tedy je tento deficit vyrovnat a princip analyzovat, definovat a srovnat s principem národní procesní autonomie, se kterým bývá často směřován. Zároveň slouží k tomu, aby byla v další kapitole analyzovaná rozhodnutí Soudního dvora zasazena do teoretického kontextu. Závěrem kapitoly odpovídám na související vytyčenou výzkumnou otázku.

2.1 Obecné zásady práva EU a jejich místo mezi prameny práva EU

Aby bylo možné rozebrat princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy („**princip zajištění účinné soudní ochrany**“) a pochopit jeho účinky, je nutné jako první představit kontext pramenů práva EU a princip zajištění účinné soudní ochrany do něj zasadit; to provedu v této podkapitole. Vzhledem k tomu, že se tato práce věnuje jedné z obecných zásad práva Evropské unie, rozeberu též podrobněji právě tuto specifickou kategorii pramenů práva EU.⁸

Jako každý právní řád je i právo EU tvořeno prameny práva, prostřednictvím kterých je sdělováno. Odborná literatura není jednotná v systematizaci těchto pramenů, rozdíly mezi jednotlivými autory jsou zásadní a jejich důkladný rozbor včetně hierarchizace by vydal na samostatnou diplomovou práci. Pro účely této práce převezmu dělení pramenů práva EU, které používá Tomášek (2017).⁹ Systém práva EU má dle něho dvě základní složky – (i) primární právo a (ii) sekundární právo. Vedle nich stojí (iii) mezinárodní smlouvy uzavírané mezi EU a třetími státy či mezinárodními organizacemi. Dále se v této práci budu věnovat zejména první uvedené kategorii pramenů práva EU, primárnímu právu.

Primární právo je jádrem práva EU a tvoří jakousi *ústavní* rovinu práva EU.¹⁰ Primární právo je ultimátně vytvářeno členskými státy EU a veškeré ostatní právo EU s ním musí být v souladu. Primární právo se nachází zejména v zakládacích smlouvách EU, kterými jsou Smlouva o Evropské unii („SEU“)¹¹ a Smlouva o fungování Evropské unie („SFEU“, obě společně jako

---

⁷ Tomášek, M., Týč, V. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-184-7. Str. 379.

⁸ Teoretickému rozdílu mezi pojmy princip a zásada (potažmo právní princip či obecná zásada práva) se v této práci nevěnuji a pro její účely je používám jako synonyma. Reaguji tím zejména na fakt, že zahraniční odborná literatura, ze které především v této práci čerpám, mezi těmito pojmy také nerozlišuje a používá pouze anglické *principles*.

⁹ Tomášek (č. 7). Str. 99 a násl.

¹⁰ Slovo *ústavní* píšu kurzívou proto, že od nepřijetí Smlouvy o Ústavě pro Evropu jde o relativně kontroverzní téma.

¹¹ Smlouva o Evropské unii, konsolidované znění. In: Úřední věstník Evropské unie C 326, 26. 10. 2012 str. 1–390.

„Smlouvy“).¹² Uvedené vychází z čl. 1 alinea třetí SEU. Na roveň Smlouvám je dle čl. 6 SEU postavena Listina základních práv Evropské unie („Listina“)¹³, která tedy též patří do rámce primárního práva.

Součástí primárního práva jsou dle Tomáška (2017) také obecné zásady práva EU, a to zejména kvůli jejich zdrojům (bude popsáno níže). Právě do této kategorie pramenů práva EU patří v této práci rozebíraný princip zajištění účinné soudní ochrany. V tomto se Tomášková kategorizace liší např. od Horspool (2021), která obecné zásady práva EU nevnímá jako součást primárního práva, ale vidí je spolu zejména s judikaturou SDEU a mezinárodními smlouvami jako součást tzv. ostatních pramenů práva (tvořící třetí kategorii pramenů práva vedle primárního a sekundárního práva).¹⁴ Je to rozdíl i oproti přístupu kategorizace pramenů práva EU přijatému Craigem (2020), který obecné zásady práva EU vnímá jako vlastní kategorii pramenů stojící v hierarchii pod Smlouvami (ale mohou být užity k interpretaci Smluv) a nad legislativními akty, akty v přenesené působnosti a prováděcími akty.¹⁵

V právu EU jsou tedy obecné zásady řazeny do primárního práva, dle některých autorů stojí mimo něj; v čem se však autoři shodují je, že s nimi musí být zbytek práva EU v souladu. Tomášek (2017) je definuje jako „*obsahově obecné právní pravidlo, které prostupuje celým právním řádem Unie a zpřesňuje tak obsah konkrétních pravidel*“.¹⁶ Upozorňuje také na to, že jejich systém, obsah a dosah nebyly stále jednoznačně vymezeny, a to zejména z důvodu jejich nepsané formy.¹⁷

Obecné zásady práva EU byly identifikovány a formulovány Soudním dvorem v jeho rozhodnutích, přičemž v průběhu času došlo ke kodifikaci některých z nich. Soudní dvůr má v tomto ohledu velkou diskreci a dá se říci, že je jen na něm, jaké principy budou uznány jako součást práva EU.¹⁸ Není to ale tak, že by SDEU pro jejich aplikaci neměl žádný základ a vytvářel zásady čistě na základě svého uvážení. SDEU ve své ustálené judikatuře zastupované např. rozhodnutím ve věci *Mangold* uvádí, že zdroje obecných zásad práva EU jsou v zásadě tři –

---

¹² Smlouva o fungování Evropské unie, konsolidované znění. In: Úřední věstník Evropské unie C 202, 7. 6. 2016, str. 1–388.

¹³ Listina základních práv Evropské unie. In: Úřední věstník Evropské unie C 326, 26. 10. 2012, str. 391–407.

¹⁴ Horspool, M. Humphreys, M. a Wells-Greco, M. *European Union Law*. 11. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2021. ISBN 9780198870586. Str. 108 a násl.

¹⁵ Craig, P. a Búrca, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials UK Version*. 7. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 9780198859840. Str. 148 a násl.

¹⁶ Tomášek (2017) (č. 7). Str. 103.

¹⁷ Tomášek (2017) (č. 7). Str. 102–103.

¹⁸ Craig (2021) (č. 15). Str. 150.

Smlouvy, ústavní právo členských států a mezinárodní smlouvy o lidských právech [např. Evropská úmluva o ochraně lidských práv („EÚLP“),¹⁹ viz čl. 6 odst. 3 SEU].²⁰

Účelů obecných zásad práva EU je několik, jak poznamenává Tridimas (2015),²¹ shodně s ním i Ravo (2012).²² Za prvé slouží jako výkladové pravidlo v případech, kdy je některou část práva EU či vnitrostátního práva možné vyložit více než jedním způsobem, a z těchto způsobů je jeden v souladu jak se Smlouvami, tak právě i s obecnými zásadami práva EU. Soud má v takovém případě povinnost zvolit právě druhý způsob výkladu.²³

S tím souvisí druhý a možná nejzásadnější účel – přímý účinek obecných zásad. Stěžejní rozhodnutí v této oblasti je již zmíněný *Mangold*.²⁴ SDEU v něm posuzoval případ, který se týkal rozporu vnitrostátního práva členského státu se směrnicí (v tomto případě Směrnice 2000/78/ES),²⁵ konkrétně se zákazem diskriminace na základě věku. Směrnice, jak je známo, za standardních okolností nemají přímý účinek. Soudní dvůr však došel k názoru, že tento zákaz je obecnou zásadou práva EU, a tedy je přímo účinný sám o sobě, protože jeho zdrojem není tato směrnice, ale různé mezinárodně právní instrumenty a ústavní tradice společné členským státům. Důsledkem je, že pokud je nějaké ustanovení vnitrostátního práva členského státu v rozporu s obecnou zásadou práva EU, vnitrostátní soud je povinen takové ustanovení neaplikovat.²⁶ Soudní dvůr tak rozšířil princip známý již od 70. let z rozhodnutí *Simmenthal*.²⁷ V rozhodnutí *Egenberger* týkající se též diskriminace, ale tentokrát na základě náboženství či víry, ještě SDEU dodal, že jako první se musí vnitrostátní soud pokusit interpretovat rozporující ustanovení v souladu s právem EU, teprve pak může přistoupit k jeho neaplikování.²⁸

---

¹⁹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy ze dne 4. 11. 1950.

²⁰ Rozhodnutí Soudního dvora C-144/04 *Werner Mangold v Rüdiger Helm*, ECLI:EU:C:2005:709, odst. 74.

²¹ Tridimas, P. T. *The General Principles of Law: Who Needs Them?* *Cahiers de Droit Européen*. Brusel: Bruylant. 2015. 52(1). 419-441. ISSN 0007-9758. Str. 419.

²² Ravo, L. M. *The role of the Principle of Effective Judicial Protection in the EU and its Impact on National Jurisdictions*. In: *Sources of Law and Legal Protection*. Triestine Lecture 1. Terst: EUT Edizioni Università di Trieste, 2012, 101-125. ISBN 978-88-8303-468-8. Str. 106.

²³ Např. Rozhodnutí Soudního dvora C-314/89 *Siegfried Rauh v Hauptzollamt Nürnberg-Fürthodst*. ECLI:EU:C:1991:143. Odst. 17

²⁴ Argumentace Soudního dvora v rozhodnutí *Mangold* a navazujících je částí teorie a generálních advokátů kritizována, nicméně cílem kritiky je spíše samotný princip rovnosti a jeho přímý horizontální účinek, nikoliv existence obecných zásad práva EU jako takových. Viz např. Papadopoulos, T. *Criticizing the horizontal direct effect of the EU general principle of equality*. *European Human Rights Law Review*. Mytholmroyd: Sweet & Maxwell. 2011. 11(4). 437-447. ISSN 1461-7781.

²⁵ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. In: *Úřední věstník Evropské unie* L 303, 2. 12. 2000, str. 16-22.

²⁶ *Mangold* (č. 20). Odst. 77.

²⁷ Rozhodnutí Soudního dvora 106/77 *Amministrazione delle Finanze dello Stato v Simmenthal SpA*, ECLI:EU:C:1978:49. Odst. 21.

²⁸ Rozhodnutí Soudního dvora C-414/16 *Vera Egenberger v Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung*, ECLI:EU:C:2018:257. Odst. 76.

Za třetí jsou obecné zásady práva EU závazné pro instituce EU a členské státy, kteří se jimi musí řídit při své činnosti.²⁹

Přesný výčet obecných zásad není nikde v pramenech práva EU uveden, což ostatně vyplývá z jejich charakteru a z toho, že aby se mohly projevit, musí je identifikovat SDEU (přestože existují i bez jeho ingerence). Lze si též představit, že by za obecnou zásadu práva EU označil vybrané ustanovení i normotvůrce ve Smlouvách, k tomu však zatím nedošlo. Horspool (2021) poskytuje určitý (přiznaně nekompletní) seznam již objevených zásad.³⁰ Patří mezi ně např. zákaz diskriminace na základě věku (*Mangold*), zákaz diskriminace na základě náboženství či víry (*Egenberger*),³¹ princip právní jistoty či zákaz retroaktivity. Na druhé straně existují i zásady, kterým SDEU status obecné zásady práva EU explicitně nepřiznal, například princip ochrany menšinových akcionářů.³²

Teorie (opět nikoliv jednotně) dělí obecné zásady práva EU na 3 kategorie, hranice mezi nimi však nemusí být vždy naprosto zřetelné a některé principy mohou spadat do více než jedné kategorie.³³ Význam takového dělení tedy není dle mého názoru příliš velký, a tedy jej z důvodu úspory prostoru uvádět nebudu. Vedle vysloveně obecných zásad práva EU existují i obecné zásady platné v jednotlivých právních odvětvích, těm se ale v této práci z důvodu úspory prostoru též věnovat nebudu.

2.2 Princip zajištění účinné soudní ochrany

Princip zajištění účinné soudní ochrany patří do rodiny principů, které jsou aplikovány soudy aplikujícími právo EU, když se u nich jednotlivci domáhají práv zaručených jim právem EU. Jak pregnantně vyjádřil Arnulf (2011), smyslem těchto principů je „*dodat maso kostlivci principů přednosti, přímého efektu a odpovědnosti států, čímž jej probudit v život.*“³⁴ Vedle principu zajištění účinné soudní ochrany sem patří i zmíněný princip národní procesní autonomie.³⁵

Na úvod je pak nutné poznamenat, že, jak bylo i naznačeno výše, část teorie, SDEU, i někteří generální advokáti, směřují princip zajištění účinné soudní ochrany a zásady rovnocennosti

---

²⁹ Ravo (2012) (č. 22). Str. 106.

³⁰ Horspool (2021) (č. 14). Str. 141.

³¹ *Egenberger* (č. 28). Odst. 76.

³² Rozhodnutí Soudního dvora C-101/08 *Audiolux SA e.a v Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) a další a Bertelsmann AG a další*, ECLI:EU:C:2009:626. Odst. 63.

³³ Horspool (2021) (č. 14). Str. 146 a násl.

³⁴ Arnulf, A. The Principle of Effective Judicial Protection in EU law: An Unruly Horse? *European Law Review*. Londýn: Sweet & Maxwell, 2011, 1, 51-70. Str. 51.

³⁵ *Ibid.* Str. 51.

a efektivitu, které společně tvoří limitaci národní procesní autonomie (jak bude popsáno v podkapitole 2.4, kde tento druhý princip vymezím a srovnám s prvním).³⁶ Popisovaného rozporu si všímají i např. Prechal a Widdershoven (2011)³⁷ nebo Görisch (2017).³⁸

Pokud nebude z kontextu vyplývat jinak, budu v této podkapitole o principu zajištění účinné soudní ochrany hovořit pouze krátce jako o *principu*.

2.2.1 Judikurní základ a kodifikace principu

Princip není v právu EU žádnou novinkou, jeho počátky se v judikatuře SDEU datují až do šedesátých let 20. století, kdy SDEU v rozhodnutí *Salgoil* požadoval, aby státy zajistily ochranu práv zaručených právem EU.³⁹ Stěžejní rozhodnutí v této oblasti nicméně přišla až o necelých dvacet let později – rozhodnutí *Von Colson*,⁴⁰ a následně rozhodnutí *Johnston*.⁴¹ Na příkladu rozhodnutí *Johnston* nyní rozeberu, jak Soudní dvůr princip vnímá.

Nejprve ke skutkovým okolnostem. Paní Johnston byla policistka v Severním Irsku, které její zaměstnavatel odmítl prodloužit pracovní smlouvu. Důvody pro neprodloužení byly složitější, nicméně ve zkratce šlo o to, že kvůli určitým pravidlům nesměla nosit služební zbraň, přestože mužským policistům toto umožněno bylo. Paní Johnston se tedy domáhala aplikace zákazu diskriminace tehdy obsaženého ve směrnici 76/207/EHS.⁴² V průběhu řízení před vnitrostátním soudem vydal ministr vlády Spojeného království právně závazné nevyvratitelné osvědčení, že akt, kterým byla policií paní Johnston diskriminována, byl přijat za účelem ochrany bezpečnosti státu a veřejného pořádku, a díky tomu je tedy v souladu s právem.

SDEU se v rozhodnutí mj. zabýval otázkou, jestli právo EU „ukládá členským státům povinnost zajistit pomocí jejich vnitrostátních soudů účinný přezkum dodržování ustanovení

---

³⁶ Stanovisko Generálního advokáta Jääskinena k věci C-536/11 ze dne 7. 2. 2013, ECLI:EU:C:2013:67. Odst. 3.

³⁷ Prechal, S. a Widdershoven, R. Redefining the Relationship between ‘Rewe-effectiveness’ and Effective Judicial Protection. *Review of European Administrative Law*. Paříž: Paris Legal Publishers, 2011, 4(2), 31-50. ISSN 1874-7973.

³⁸ Görisch, Ch. Effective legal protection in the European legal order. In: *The Principle of Effective Legal Protection in Administrative Law. A European Comparison*. Abingdon: Informa Law, 2017, 29-41. ISBN 978-1-315-55397-9. Str. 34.

³⁹ Rozhodnutí Soudního dvora 13/68 *SpA Salgoil v Italian Ministry of Foreign Trade, Rome*, ECLI:EU:C:1968:54. Str. 463.

⁴⁰ Rozhodnutí Soudního dvora 14/83 *Sabine von Colson a Elisabeth Kamann v Land Nordrhein-Westfalen*, ECLI:EU:C:1984:153.

⁴¹ Rozhodnutí Soudního dvora 222/84 *Marguerite Johnston v Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary*, ECLI:EU:C:1986:206.

⁴² Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. 2. 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky. In: Úřední věstník Evropské unie L 39, 14. 2. 1976, str. 40-42.

*směrnice a vnitrostátních právních předpis [sic], které ji mají provádět.*⁴³ V rozhodnutí identifikoval, že takovou povinnost členským státům právo EU skutečně ukládá, protože jde podle něho o obecnou zásadu práva EU vyplývající z ústavních tradic členských států a z čl. 6 a 13 EÚLP. Osvědčení vydané ministrem by paní Johnston zbavilo práva účinně se domáhat svého práva a je tedy v rozporu s touto obecnou zásadou. Závěry rozhodnutí *Johnston* byly v následné judikatuře Soudního dvora opakovaně potvrzeny a tím uznána i existence principu jako obecné zásady práva EU.⁴⁴ Mantru o statusu principu zajištění účinné soudní ochrany jako obecné zásady práva EU Soudní dvůr opakuje takřka v každém rozhodnutí, kterého se týká.⁴⁵

Zdroji principu jsou tedy ústavní tradice členských států a EÚLP. Tyto zdroje se staly základem i pro princip v jeho kodifikované verzi v SEU a v Listině. Jak píše Ravo (2012), princip je v ústavách členských států vyjádřen buď explicitně, jako v případě Německa, anebo může být roztroušen v několika ustanoveních, což je případ i České republiky, kde je vyvozován z čl. 36 až 38 Listiny základních práv a svobod (nikoliv z Ústavy, jak chybně zmiňuje Ravo).⁴⁶ Na EÚLP se v té době Soudní dvůr odkazoval zejména na základě Společného prohlášení Evropského parlamentu, Rady a Komise o ochraně základních práv a EÚLP, díky tomu se mohl Soudní dvůr spoléhat na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva („ESLP“) (dnes je toto možné skrz čl. 52 odst. 3 Listiny).⁴⁷

Účinností Lisabonské smlouvy v roce 2009 byl princip promítnut do primárního práva a byla mu tedy dopřána závazná psaná forma, konkrétně v podobě čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a čl. 47 Listiny. Již před kodifikací byl však princip užíván v sekundárním právu – typicky ve směrnicih týkajících se spotřebitelského práva,⁴⁸ veřejných zakázek či volného pohybu osob.⁴⁹ Oba zmíněné články primárního práva dále v této podkapitole rozeberu podrobněji.

Dle ustanovení čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU členské státy stanoví prostředky nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem EU. V rozhodnutí *Inuit SDEU*

---

⁴³ *Johnston* (č. 41). Odst. 13.

⁴⁴ Např. rozhodnutí Soudního dvora 222/86 *Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) v Georges Heylens a další*, ECLI:EU:C:1987:442. Odst. 14.

⁴⁵ Mimo již zmíněná rozhodnutí např. rozhodnutí Soudního dvora C-93/12 *ET Agroconsulting-04-Velko Stoyanov v Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond 'Zemedelie' — Razplashtatelna agentsia*, ECLI:EU:C:2013:432. Odst. 59.

⁴⁶ Ravo (2012) (č. 22). Str. 104, pozn. pod čarou č. 8.

⁴⁷ Společné prohlášení Evropského parlamentu, Rady a Komise o ochraně základních práv. In: Úřední věstník Evropské unie C 103, 27. 4. 1977, str. 1-2.

⁴⁸ Např. Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. In: Úřední věstník Evropské unie L 095, 21. 4. 1993, str. 29-34.

⁴⁹ Ravo (2012) (č. 22). Str. 106.

poznámenal, že tento článek je potvrzením existující obecné zásady práva EU.⁵⁰ Konkrétní znění principu v čl. 19 se tedy drobně liší od jeho znění v rozhodnutí *Johnston*, které hovoří o povinnosti členských států prostřednictvím soudů zajistit účinný přezkum a o rozporu se zásadou účinného *soudního* přezkumu. Přestože to tato nekonzistence může působit jako matoucí, nedomnívám se, že je za ní skrytý hlubší význam a spíše jsou dle mého názoru pojmy v kontextu tohoto článku teorií i Soudním dvorem vnímány jako synonyma.

Zajímavým momentem tohoto článku je též doktrinální spor o jeho systematické zařazení, kdy podle Görische (2017) je druhá alinea v tomto článku zařazena správně a má být čtena v souladu s alineou první, a tedy se princip uplatní jak na vnitrostátní soudy, tak na soudy EU.⁵¹ Opačný názor však má Arnall (2011), podle kterého zařazení principu v čl. 19 odst. 1 nedává mnoho smyslu a preferoval by, kdyby se nacházel na konci čl. 4 odst. 3 SEU.⁵² V tomto sporu se spíše přikláním na stranu Arnalla a osobně by mi dávalo větší smysl nalézt princip vedle dalších povinností členských států právě v čl. 4 SEU než u úpravy Soudního dvora. Obdobně i Bonelli (2019).⁵³

V ustanovení čl. 47 Listiny pojmenovaném *Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces* se uvádí, že každý, jehož práva a svobody zaručené právem EU byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy (*remedies*) před soudem.⁵⁴ Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. První alinea tohoto článku vychází z čl. 13 EÚLP, druhá z čl. 6 EÚLP, obě však mají širší rozsah než EÚLP. Listinou byl též princip povýšen na úroveň základního práva, v souladu s čl. 52 odst. 1 Listiny však není absolutní a je omezitelné dle podmínek v tomto článku.

Důležitý je i čl. 51 Listiny, v kontextu kterého je nutné číst čl. 47 Listiny. Tento článek stanovuje oblast použití Listiny, která se tedy vztahuje jak na orgány, instituce a jiné subjekty EU, tak i na členské státy, pokud uplatňují právo EU. Tím přichází na světlo výše zmíněný názor

---

⁵⁰ Rozhodnutí Soudního dvora C-583/11P *Inuit Tapiriit Kanatami a další v Evropský parlament a Rada*, ECLI:EU:C:2013:625. Odst. 101.

⁵¹ Görisch (2017) (č. 38). Str. 29.

⁵² Arnall (2011) (č. 34). Str. 53.

⁵³ Bonelli, M. Effective Judicial Protection in EU Law: an Evolving Principle of a Constitutional Nature. *Review of European Administrative Law*. Paříž: Paris Legal Publishers, 2019, 12(2), 35-62. ISSN 1874-7973. Str. 41.

⁵⁴ V práci anglickou formulaci *remedies* překládám jako prostředky nápravy. Nabízelo by se přeložit ji jako opravné prostředky, nicméně mám za to, že *remedies* je pojem širší a míří na obecné možnosti obrany a nápravy proti (v tomto kontextu zejména) správním aktům.

Görische (2017), že se princip uplatní i na orgány EU a na základě tohoto článku je potvrzen. Obdobně i Pastor-Merchatne (2021).⁵⁵ Opačně však Bonelli (2019).⁵⁶

Přestože mají čl. 47 Listiny a čl. 19 SEU velmi podobné znění, mám za to, že jsou každý zaměřen jiným směrem. Ustanovení čl. 19 SEU dává konkrétní výraz principu právního státu zmíněnému v čl. 2 SEU;⁵⁷ vyjadřuje tak horizontální rovinu principu (jak se ukáže na rozhodnutích analyzovaných v kapitole 3 této práce). Ustanovení čl. 47 Listiny naproti tomu jakožto základní právo spíše míří na práva jednotlivce a představuje tak vertikální rovinu principu.

2.2.2 Znění a obsah principu

Z toho, co bylo napsáno v předchozích podkapitolách, je možné sestavit současné znění principu. Členské státy mají povinnost vytvořit ucelený systém procesních prostředků a řízení, prostřednictvím kterého musí soudy zajistit účinnou soudní ochranu těch subjektivních práv, které jednotlivcům uděluje právo EU.⁵⁸ Každý jednotlivce má mít možnost (v souladu s principem loajální spolupráce ve smyslu čl. 4 odst. 3 SEU) dožadovat se přezkumu každého takového zásahu do jeho práv nezávislými a nestrannými soudy zřízenými na základě zákona, a vyslovení jeho neplatnosti.⁵⁹ Toto se však netýká legislativních aktů (jak vnitrostátních, tak vytvořených EU) – princip nevyžaduje, aby bylo jedincům umožněno dožadovat se přezkumu legality takových aktů. V praxi tedy typicky půjde o správní akty.⁶⁰ Toto znění principu dále rozeberu.

Princip má dle Bonelliho (2019) dvě roviny – jako základní právo (vertikální rovina) a jako konkrétní vyjádření principu právního státu (horizontální rovina). V souladu s tím, jak jsem si vymezil téma této práce v jejím úvodu, jsem výše popsal horizontální rovinu tohoto principu, a této rovině se také budu věnovat dále v této práci. Vertikální rovině – tedy přímo právům jednotlivců, které z principu vyplývají, jako právo na přístup k soudu, právo být zastoupen atd., se

---

⁵⁵ Pastor-Merchante, F. The Overlap Between the Principles of Effectiveness and Effective Judicial Protection in Union Law. In: *Fundamental Rights Challenges*. Cham: Springer, 2021, 211-228. ISBN 978-3-030-72798-7. Str. 218.

⁵⁶ Bonelli (2019) (č. 53). Str. 41.

⁵⁷ *ASJP* (č. 2). Odst. 32.

⁵⁸ Obdobně formulováno v rozhodnutí Soudního dvora C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores v Rada Evropské unie*, ECLI:EU:C:2002:462. Odst. 41.

⁵⁹ *Ibid.* Odst. 42.

⁶⁰ Tomášek (2017) (č. 7). Str. 379.

v této práci věnuji spíše letmo. Tuto rovinu rozebírají ve svých pracích např. Görisch (2017),⁶¹ Szenté (2017),⁶² či právě zmíněný Bonelli (2019).⁶³

Ochranu musí poskytovat soudy. Soudní systém práva EU je tvořen Soudním dvorem, který stojí na vrcholu a sjednocuje systém prostřednictvím institutu předběžné otázky. Pod ním se nacházejí jednotlivé vnitrostátní soudy členských států. Pojem *soud* SDEU chápe ve smyslu čl. 267 SFEU a otázku, zda je orgán soudem, posuzuje stejně jako pro účely tohoto článku. Takový orgán tedy například musí „*existovat na základě práva* [jak říká i čl. 47 Listiny], *musí být stálý, jeho jurisdikce musí být obligatorní, řízení před ním musí mít kontradiktorní povahu, musí aplikovat právní normy a být nezávislý*“.⁶⁴ Podmínce nezávislosti se SDEU věnuje podrobněji např. v rozhodnutí *Wilson*.⁶⁵ Nezávislost a nestrannost jako aspekt principu proberu v následující kapitole 3 rozebírající recentní judikaturu SDEU, protože právě v ní je rozvíjen nejvíce a je pro ni naprosto stěžejní.

Dalším požadavkem, který princip na poskytovanou ochranu klade, je požadavek na její účinnost. Na tento požadavek je několik pohledů. Szenté (2017) dochází k závěru, že jednotná definice efektivní soudní ochrany v evropském právu není a je tedy nutné ji hledat v právních rádech jednotlivých členských států. V nich má efektivita dva aspekty. Za prvé jde o skutečnou dostupnost prostředků nápravy. To znamená, že použití těchto prostředků nesmí být extrémně složité či přímo nemožné; nesmí jít pouze o teoretickou možnost. Druhým aspektem je, že prostředky nápravy musí účinně porušené právo jednotlivce chránit (což s sebou však samozřejmě nenese nárok na úspěch ve věci).⁶⁶ Tento přístup ovšem nápadně připomíná limity národní procesní autonomie, která bude pospána níže.

Druhý pohled nabízí Ravo (2012). Podle ní jde o vyjádření principu *effet utile* práva EU vycházejícího ze stěžejního rozhodnutí *Van Gend en Loos* a zásady loajální spolupráce vymezené v čl. 4 odst. 3 SEU.⁶⁷ Z těchto vyplývá, že právo EU musí být aplikováno a vynucováno ve vnitrostátních systémech a nesmí být přijata žádná opatření, která by ohrozila dosažení cílů

---

⁶¹ Görisch (2017) (č. 38). Str. 32 a násl.

⁶² Szenté, Z. Conceptualising the principle of effective legal protection in administrative law. In: *The Principle of Effective Legal Protection in Administrative Law. A European Comparison*. Abingdon: Informa Law, 2017, 5-28. ISBN 978-1-315-55397-9. Str. 15 a násl.

⁶³ Bonelli (2019) (č. 53). Str. 42-45.

⁶⁴ Rozhodnutí Soudního dvora C-503/15 *Ramón Margarit Panicello v Pilar Hernández Martínez*, ECLI:EU:C:2017:126. Odst. 27 a v něm citovaná judikatura.

⁶⁵ Rozhodnutí Soudního dvora C-506/04 *Graham J. Wilson v Ordre des avocats du barreau de Luxembourg*, ECLI:EU:C:2006:587. Odst. 47 a násl.

⁶⁶ Szenté (2017) (č. 62). Str. 9.

⁶⁷ Rozhodnutí Soudního dvora 26-62 *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration*, ECLI:EU:C:1963:1.

stanovených ve Smlouvách. Vzhledem k tomu, že právo EU neobsahuje žádné vlastní obecné prostředky nápravy, je nutné, aby bylo prosazováno skrz soudní ochranu.⁶⁸ Zde je opět vidět podobnost s limity národní procesní autonomie.

Třetí přístup prezentuje Görisch (2017). Aby bylo možné považovat ochranu za účinnou, musí být zajištěn přístup k soudu a spravedlivý proces. Požadavky na zajištění přístupu k soudu byly popsány výše. Základní požadavky na spravedlivý proces jsou závaznost soudního rozhodnutí, rozumná délka řízení (nikoliv příliš dlouhá, ani příliš krátká) a existence možnosti náhrady škody státem (jak bylo judikováno v rozhodnutí *Francovich* – bude rozebráno níže). Dále musí být zajištěna další základní práva související se spravedlivým procesem a která spíše tvoří vertikální rovinu tohoto principu.⁶⁹

Zajímavě se k tématu vyjadřuje i dnes již bývalý generální advokát Bobek, který říká, že princip zajištění účinné soudní ochrany na tuto ochranu klade stejné nároky jako již známá zásada efektivity tvořící limit národní procesní autonomie; aplikuje tedy judikaturu SDEU k zásadě efektivity. Soudní dvůr se vyslovil, že v takových případech např. nevyžaduje, aby měly příslušné soudy pravomoc za všech okolností nahradit přezkoumávané rozhodnutí, že přezkum omezený pouze na posouzení některých skutkových otázek je se zásadou v souladu či že je podstatné, aby vnitrostátní soud při přezkumu umožnil účinně použít příslušné zásady a pravidla práva EU.⁷⁰

Všichni uvedení autoři (kromě Görische) se tedy v zásadě shodují na tom, že princip se prakticky kryje se zásadou efektivity tvořící limit principu národní procesní autonomie. Požadavky principu na ochranu práv zaručených právem EU, které musí soudy naplnit, jsou tedy široké a komplexní a je možné při jejich identifikaci vycházet z judikatury SDEU k zásadě efektivity. Je při tom nutné dodržovat zásadu loajální spolupráce. Toto Görischův názor nevyklučuje a myslím, že by šel též aplikovat, i vzhledem k názvu článku 47 Listiny. Mám tedy za to, že nad rámec zásady efektivity princip vyžaduje zajištění takových kvalit soudního systému, které zaručí právo na spravedlivý proces. Tento pohled potvrzuje i rozhodovací praxe Soudního dvora. Například v rozhodnutí *Heylens* došel Soudní dvůr k tomu, že aby rozhodnutí vyhovovalo principu, musí být

---

⁶⁸ Ravo (2012) (č. 22). Odst. 108.

⁶⁹ Görisch (2017) (č. 38). Str. 37-40.

⁷⁰ Stanovisko Generálního advokáta Bobka k věci C-89/17 ze dne 10. 4. 2018, ECLI:EU:C:2018:225. Odst. 100 a násl.

řádně odůvodněno.⁷¹ Dle rozhodnutí *DEB* mají na právní ochranu právo i právnické osoby, splní-li příslušné podmínky.⁷² Obě tato kritéria jsou součástí práva na spravedlivý proces.⁷³

2.2.3 Důsledky porušení principu členským státem

Při porušení práva EU jsou ve světle principu pro členské státy možné v zásadě tři důsledky. Prvním je, že musí zajistit, aby byly pro účastníky řízení dostupné vhodné prostředky nápravy, jak bylo Soudním dvorem judikováno v rozhodnutí *Unibet*.⁷⁴ Pokud nejsou zřejmé přímo z platného vnitrostátního práva, soudy členských států musí interpretovat právo tak, aby byly, případně je vytvořit *praeter legem*. V případě *Unibet* se společnost ze Spojeného království ve Švédsku domáhala celkem třech věcí – deklarace, že příslušné ustanovení švédského práva je v rozporu s právem EU, náhrady škody a vydání předběžného opatření. Dle švédského práva nicméně byla z těchto tří přípustná pouze náhrada škody. SDEU judikoval, že musí být dostupné takové prostředky nápravy, aby bylo učiněno zadost principu zajištění účinné soudní ochrany a práva náležející Unibet na základě práva EU chráněna. Dále Soudní dvůr judikoval, že v souladu s principem není situace, kdy jediná možnost, jak rozporovat platnost ustanovení vnitrostátního práva, je stát se účastníkem správního či trestního řízení. Zároveň však není nutné, aby existoval samostatný druh řízení, ve kterém by soudy vyslovovaly neplatnost ustanovení vnitrostátního práva, rozporování takového ustanovení skrze řízení na náhradu škody je dostatečné.

Druhým důsledkem je možnost vzniku odpovědnosti daného státu za škodu, což poprvé SDEU artikuloval v rozhodnutí *Francovich*.⁷⁵ Teorie vnímá následující podmínky pro vznik odpovědnosti státu za škodu porušením práva EU ne nepodobných podmínkám nesmluvní odpovědnosti za náhradu škody:

- (i) porušení ustanovení práva EU, jehož cílem je udělení práva jednotlivci (aktivní či pasivní – např. neimplementací směrnice),
- (ii) porušení je dostatečně závažné,

---

⁷¹ *Heylens* (č. 44). Odst. 15.

⁷² Rozhodnutí Soudního dvora C-279/09 *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH v Bundesrepublik Deutschland*. ECLI:EU:C:2010:811. Odst. 52.

⁷³ *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights*. [Online]. Štrasburg: The Registry of the European Court of Human Rights. Poslední aktualizace 31. 12. 2021. [Cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf.

⁷⁴ Rozhodnutí Soudního dvora C-432/05 *Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd v Justitiekanslern*, ECLI:EU:C:2007:163. Odst. 40 a násl.

⁷⁵ Spojené věci C-6/90 a C-90 *Andrea Francovich a Danila Bonifaci a další v Italská republika*, ECLI:EU:C:1991:428. Odst. 28 a násl.

- (iii) vznik škody, a
- (iv) existence příčinné souvislosti mezi porušením práva EU státem a vznikem škody jednotlivci.⁷⁶

Třetím důsledkem je povinnost vnitrostátního soudu neaplikovat ustanovení, které je v rozporu s právem EU.

2.3 Kontrast s principem národní procesní autonomie – dvě strany jedné mince?

Jak bylo zmíněno výše, distinkce mezi principem zajištění účinné soudní ochrany a principem národní procesní autonomie není vždy akceptována a dochází k tomu, že někteří autoři oba principy chápou jako prakticky totožné, a někteří jako vedle sebe stojící; jinak někteří autoři rozumí i situace, kdy se má ten který princip uplatnit. Zároveň do hry přichází i výše letmo zmíněný princip *effet utile* práva EU.

Vždy stejně nepojímá oba principy ani samotný soudní dvůr a jeho generální advokáti. Jeho přístup by se dal stručně ilustrovat na následujících třech případech, kdy pojal oba principy diametrálně odlišně. Prvním příkladem nekonzistence ve vnímání obou principů je rozhodnutí *Orizzonte*. Generální advokát Jääskinen případ posuzoval z hlediska principu zajištění účinné soudní ochrany, kdežto SDEU se soustředil na princip národní procesní autonomie (do kterého ovšem zahrnul princip zajištění účinné soudní ochrany).⁷⁷ Na druhou stranu v již výše rozebraném rozhodnutí *Unibet* popisoval Soudní dvůr národní procesní autonomii spíše jako aspekt principu zajištění účinné soudní ochrany (stejně také generální advokátka Sharpston).⁷⁸ A příkladem třetího přístupu Soudního dvora je rozhodnutí *Alassini*, kde posuzoval oba principy vedle sebe (v tomto případě však generální advokátka Kokott zaujala stejný přístup jako SDEU v rozhodnutí *Unibet*).⁷⁹ Jak je vidno, vztah mezi oběma principy je tedy velmi nejasný a klarifikace je nutná, budu se jí tedy věnovat v této podkapitole. Kvůli této nekonzistentnosti judikatury Soudního dvora se rozdílům mezi oběma principy věnuje i celá řada zahraničních autorů, jde tedy o téma značně živé.

---

⁷⁶ Barnard, C. a Peers, S. *European Union Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 9780198855750. Str. 183 a násl. Shodně také Tomášek (2017) (č. 7). Str. 140.

⁷⁷ Rozhodnutí Soudního dvora C-61/14 *Orizzonte Salute – Studio Infermieristico Associato v Azienda Pubblica di Servizi alla persona San Valentino – Città di Levico Terme a další*, ECLI:EU:C:2015:655.

⁷⁸ *Unibet* (č. 74). Odst. 38 a 43.

⁷⁹ Spojené věci C-317/08 až C-320/08 *Rosalba Alassini a další v Telecom Italia SpA a další*, ECLI:EU:C:2010:146. Odst. 46-62. Dále také Stanovisko Generální advokátky Kokott k této věci, ECLI:EU:C:2009:720, odst. 42.

V této podkapitole začnu vymezením principu národní procesní autonomie v judikatuře SDEU a budu pokračovat srovnáním názorů teorie na rozdíly mezi oběma principy. Na závěr budu prezentovat vlastní pohled na věc a úvahu *de lege ferenda*.

2.3.1 Vymezení národní procesní autonomie

Úvodem k definici národní procesní autonomie. Princip národní procesní autonomie Soudní dvůr formuloval poprvé v rozhodnutí *Rewe*.⁸⁰ Od tohoto rozhodnutí používá stejnou formulaci takřka v nezměněné podobě až do dnešní doby:

„V případě, že v určité oblasti chybí [...] právní úprava [práva EU], musí každý členský stát prostřednictvím svého vnitrostátního právního systému určit, které jeho soudy jsou v dané oblasti příslušné, a dále určit procesní pravidla, kterými se mají řídit soudní řízení sloužící k zajištění ochrany těch práv, které občanům zaručuje přímý účinek [...] práva [EU].“⁸¹

V následných rozhodnutích Soudní dvůr pokračoval, že tento princip je tvořen dvěma dílčími zásadami – zásadou rovnocennosti a zásadou efektivity. Zásada rovnocennosti stanovuje, že procesní pravidla pro soudní řízení sloužící k ochraně práv zaručených právem EU nesmí být méně příznivá než ta, která se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva. Zásada efektivity zase říká, že vnitrostátní právo nesmí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv zaručených právem EU.⁸² SDEU princip založil na zásadě loajální spolupráce dnes upravené v čl. 4 odst. 3 SEU.

Jinými slovy, pokud právo EU nestanoví jinak, aplikuje se právo EU v rámci vnitrostátního procesního práva, které je takřka plně v rukou členských států – jde o jejich autonomní oblast. Právo EU této autonomii dává pouze dva limity – vnitrostátní právo nesmí být méně příznivé pro nároky na základě práva EU než pro nároky na základě vnitrostátního práva, a výkon takového práva nesmí být znemožněn či nadměrně ztížen. Tímto je tedy negativně vymezena národní procesní autonomie a stanoveny její dva limity – zásada rovnocennosti a zásada efektivity.

---

⁸⁰ Rozhodnutí Soudního dvora 33/76 *Rewe Zentralfinanz eG v Landwirtschaftskammer für das Saarland*, ECLI:EU:C:1976:188.

⁸¹ *Ibid.* Odst. 5.

⁸² Popsáno např. v rozhodnutí *Unibet* (č. 74), odst. 43.

2.3.2 Srovnání obou principů

Jak bylo řečeno výše, tématu rozdílů mezi principem zajištění účinné soudní ochrany a národní procesní autonomií (a potažmo jejími dvěma limity) se věnuje řada zahraničních autorů, analýzu prací některých z nich prezentuji níže.

Arnulf (2011) oba principy (respektive všechny tři – princip zajištění účinné soudní ochrany a obě zásady limitující národní procesní autonomii) řadí do stejné skupiny principů, nicméně dále naznačuje, že princip zajištění účinné soudní ochrany je díky jeho kodifikaci v SEU a v Listině hierarchicky výše než národní procesní autonomie. Je toho názoru, že v budoucnosti možná bude moci komise napadat opatření států, která ji nepřijdou dostatečně efektivní. Důvodem pro to je právě fakt, že princip zajištění účinné soudní ochrany je nyní na rozdíl od národní procesní autonomie zakotven v primárním právu.⁸³

Bobek (2011) existenci a celý koncept principu národní procesní autonomie kritizuje a říká, že kvůli nekonzistenci přístupu Soudního dvora není reálně uchopitelný a předvídatelný. Ani profesionál často neví, který z nich a jak Soudní dvůr použije; SDEU podle něho spíše používá *kouknu a vidím test*.

Zásada rovnocennosti, kterou Bobek vnímá zjednodušeně jako zákaz diskriminace mezi vnitrostátním právem a právem EU z hlediska procesního práva, má podle něho tři základní problémy. Za prvé, každé srovnávání v sobě nutně nese hodnotové posouzení spočívající ve výběru toho, co je porovnatelné, a je tedy ve své podstatě subjektivní. Za druhé, v případě, kdy má jeden srovnávat, musí mít srovnávat s čím – podle Bobka existuje řada vnitrostátních procedur, které vznikly čistě k vymáhání práva EU a není tedy v zásadě možné je s žádnými jinými srovnat. Třetím a podle Bobka nejzávažnějším důvodem je, že pro srovnávání je nutná detailní znalost daného vnitrostátního práva, které může SDEU dosáhnout jen těžko.

K zásadě efektivity pak Bobek zejména uvádí, že nemá žádné limity, a tak vlastně vůbec nejde o princip; pokud by se měl test zachovat, spíše by podle něho měl Soudní dvůr zkoumat adekvátnost namísto efektivity.

---

⁸³ Arnulf (2011) (č. 34). Str. 68.

Uzavírá, že i název celého principu národní procesní autonomie je zavádějící, protože členské státy žádnou procesní autonomii nemají – není totiž oblast procesního práva, do které by EU nemohla zasáhnout, byť třeba incidenčně prostřednictvím Soudního dvora.⁸⁴

Bonelli (2019) stejně jako Arnall (na kterého i ve své práci odkazuje) vidí všechny tři principy vedle sebe, přičemž upozorňuje na nesoulady v judikatuře SDEU stran vymezení a vzájemného vztahu principů. Říká ovšem, že jediný praktický důsledek přidání principu účinné soudní ochrany k zásadám efektivity a rovnocennosti je to, že na základě něho Soudní dvůr požaduje vytvoření nových prostředků nápravy, což dal najevo v rozhodnutí *Unibet*.

K budoucnosti vztahu principů uvádí, že nejvíce závisí na tom, jak budou vnitrostátní soudy formulovat své předběžné otázky. Na princip zajištění účinné soudní ochrany se podle něho vnitrostátní soudy zaměří, pokud v dané věci půjde o postavení jednotlivce; na procesní autonomii pak v případech, kdy půjde o schéma procesů (*scheme of procedures*). Soudní dvůr ale podle něho bude tlačěn k tomu, aby principy řádně vymezil a odlišil od sebe, protože v jejich aktuální podobě není jasné, do jaké míry se překrývají.⁸⁵

Görisch (2017) k tématu uvádí, že národní procesní autonomie je založena na principu loajální spolupráce a na přímém účinku některých částí práva EU. Teorie, na rozdíl od SDEU, je podle něho v dělení jednotná – zásada efektivity míří na zajištění plné efektivity práva EU (*effet utile*), kdežto princip zajištění účinné soudní ochrany na dostupnost procesních prostředků nápravy proti domnělým porušením práv zaručených právem EU jednotlivcům členskými státy.⁸⁶

Prechal a Widdershoven (2011) se detailně věnují rozdílu mezi principem zajištění účinné soudní ochrany a jen jedním z limitů národní procesní autonomie – zásadou efektivity; princip zajištění účinné soudní ochrany vidí jako robustnější zásadu efektivity. Prvním rozdílem je, že zásada efektivity je měkčím měřítkem, prošla jím většina ustanovení vnitrostátních právních řádů jednotlivých členských států, která jím byla posuzována. Dále ovšem upozorňují na to, že ani jedním z testů by neprošel zásah do práv paní Johnston v rozhodnutí *Johnston* (rozhodnutí popsáno

---

⁸⁴ Bobek, M. Why There is No Principle of 'Procedural Autonomy' of the Member States. In: Hans-Wolfgang Micklitz a Bruno de Witte. *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*. 2012. Cambridge/Antwerp/Portland: Intersentia. 305-324. Str. 6 a násl.

⁸⁵ Bonelli (2019) (č. 53).

⁸⁶ Görisch (2017) (č. 38).

výše; SDEU jej posuzoval z hlediska principu zajištění účinné soudní ochrany), protože pro ni bylo prakticky nemožné domáhat se jejího práva.

Dalším rozdílem je, že zásada efektivity je pouze negativní kritérium, kdežto princip zajištění účinné soudní ochrany je díky své komplexnosti jak pozitivní, tak negativní. Negativní je ve svém požadavku, že nevyhovující ustanovení nesmí být aplikována, pozitivní v tom, že musí být vytvořeny nové prostředky nápravy či být příslušným orgánům dány nové pravomoci.

Třetím rozdílem je šířka aplikovatelnosti. Princip zajištění účinné soudní ochrany je zaměřen na práva jednotlivců a jejich vymahatelnost, pro což musí stát vytvořit rámec. Zásada efektivity naproti tomu míří na efektivní aplikaci práva EU, může tedy mít vliv i na výběr daní, udělování dotací, uvrhování sankcí, přístup k dokumentům v soutěžních řízeních atd. Může tedy mířit i na povinnosti jednotlivců a nemusí vždy působit v jejich prospěch.

Čtvrtým rozdílem je rozdíl v intenzitě tzv. testu rozumnosti procesního pravidla (*procedural rule of reason test*), který SDEU (občas) používá, aby zjistil, jestli není zásah do práva ospravedlnitelný.⁸⁷ V případě principu zajištění účinné soudní ochrany autoři argumentují, že by test měl být striktnější.⁸⁸

Prechal a Widdershoven se též věnují společným prvkům obou principů. Upozorňují na rozhodnutí *Unibet*, kde SDEU oba principy smísil a řekl, že jednotlivci mají právo na účinnou soudní ochranu, tuto ochranu musí členské státy zajistit, přičemž mají dodržovat jak princip zajištění účinné soudní ochrany, tak i zásady efektivity a rovnocennosti. V rozhodnutí *Impact* Soudní dvůr zase řekl, že zásady efektivity a rovnocennosti ztělesňují obecnou povinnost členských států zajistit soudní ochranu práv jednotlivců vycházejících z práva EU; nicméně v dalších rozhodnutích (*Mono Car Styling* a *Alassini*) SDEU inklinuje k tomu, že princip i zásady stojí vedle sebe. Tento názor sdílí autorská dvojice, protože princip a zásady mají různé cíle. Zásady mají za cíl skutečnou a efektivní aplikaci práva EU, princip je spojen se základními právy jednotlivců a principem právního státu.

Z analýzy uvedených prací je zřejmé, že oba principy mají řadu odlišných prvků. Jako nejzásadnější vnímám tři. Za prvé jejich odlišný základ – princip zajištění účinné soudní ochrany je obecná zásada práva EU založená na ústavních tradicích členských států a EÚLP, národní

---

⁸⁷ V případě zásady efektivity viz Spojené věci C-430/93 a C-431/93 *Jeroen van Schijndel a Johannes Nicolaas Cornelis van Veen v Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten*, ECLI:EU:C:1995:441. V případě principu zajištění účinné soudní ochrany viz *Alassini* (č. 79).

⁸⁸ Prechal a Widdershoven (2011) (č. 37). Zejm. str. 38 a násl.

procesní autonomie je založena na principu loajální spolupráce. Za druhé jejich odlišné cíle – princip zajištění účinné soudní ochrany míří na ochranu práv jednotlivců a principu právního státu, národní procesní autonomie na úplnou a účinnou aplikaci práva EU. A konečně za třetí – rozdílný celkový charakter obou principů. Zatímco princip zajištění účinné soudní ochrany je jak negativní povinnost (stát nesmí svými procesními pravidly nabourat účinnou ochranu práv jednotlivců a princip právního státu), tak pozitivní povinnost (vytvořit takový systém soudní ochrany práv jednotlivců, aby byl v souladu s principem, což může zahrnout i vytvoření nových procesních prostředků), princip národní procesní autonomie a její limity vyžadují pouze, aby stát nediskriminoval uplatňování nároků vycházejících z práva EU a aby takové uplatňování práv nebylo nemožné či nadměrně ztížené.

Důsledkem kodifikace bylo, že princip zajištění účinné soudní ochrany je přímo vyjádřen v primárním právu, na rozdíl od národní procesní autonomie a jejích limitů; nabízí se tedy myšlenka, že princip zajištění účinné soudní ochrany je v hierarchii výše, což by potvrzovalo rozhodnutí *Unibet*, kdy soud oba principy smísil. Není však možné říci, že jsou princip národní procesní autonomie a její limity již bez relevance, Soudní dvůr je totiž aplikuje stále, např. v rozhodnutí z poslední doby ve věci *XC a další*.⁸⁹

Zároveň se plně ztotožňuji s názorem Bobka, že název principu národní procesní autonomie je zavádějící. Vždyť o autonomii členských států v případech, na které jej Soudní dvůr aplikuje, nijak nejde, a pokud ano, tak jen velmi okrajově. Také ony dvě limitující zásady jsou spíše hledisky pro přezkum jednotlivých procesních ustanovení. Není náhodou, že SDEU tento název ve svých rozhodnutích nepoužívá. Zároveň si ale nemyslím, že státy žádnou procesní autonomii nemají, protože tato vychází z charakteru práva EU, které nepokrývá veškeré oblasti práva; v primárním právu také není žádné ustanovení, které by EU poskytovalo právní základ pro vytváření komplexních procesních předpisů, jsou dány jen výjimky pro určité oblasti, např. pro přeshraniční řízení. V souladu se zásadou svěřených pravomocí (čl. 5 SEU) by tedy tato oblast měla náležet členským státům, čímž je právě vytvořena sféra jejich autonomie.

Z uvedených důvodů jsem toho názoru, že by měl být na základě obou principů vytvořen jeden souhrnný test. Vzhledem k zakotvení principu zajištění účinné soudní ochrany v primárním právu a mému nesouhlasu s názvem principu národní procesní autonomie se přikláním k tomu, aby byl tento test pojmenován podle prvního z nich. Tento test by obsahoval všechny roviny obou principů – skutečnou, nadměrně neztíženou a účinnou soudní ochranu práv jednotlivců, zákaz diskriminace

---

⁸⁹ Rozhodnutí Soudního dvora C-234/17 *XC a další v Generalprokuratur*, ECLI:EU:C:2018:853.

nároků vycházejících z práva EU oproti nárokům z vnitrostátního práva a soulad s principem právního státu. Důsledky tohoto nového testu by byly stejné, jako důsledky současného principu zajištění účinné soudní ochrany, neboť ty jsou z obou principů širší. V rámci dodržování principu právní jistoty je dle mého názoru nutné, aby SDEU tento gordický uzel rozetl, a buď zaujal podobný přístup, anebo autoritativně oba principy od sebe vymezil.

V souladu s výše uvedeným tedy na první výzkumnou otázku odpovídám negativně tak, že v současné době principy totožné nejsou a o dvě strany jedné mince nejde. Nicméně se domnívám, že do budoucna by to tak být mělo.

2.4 Shrnutí kapitoly

Právo EU je tvořeno řadou pramenů práva, z nichž nejvýše stojí primární právo. Součástí primárního práva jsou mj. obecné zásady práva EU. Obecné zásady práva EU jsou typicky nepsaná obecná právní pravidla prostupující právem EU pocházející zejména ze Smluv, z ústavního práva členských států a z mezinárodních smluv o lidských právech. Slouží jako výkladová pravidla, jsou přímo účinné, a jsou závazné jak pro členské státy, tak pro instituce EU.

Princip účinné soudní ochrany je obecnou zásadou práva EU. Jeho základ je v judikatuře Soudního dvora, přičemž účinností Lisabonské smlouvy byl kodifikován v primárním právu – v čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a v čl. 47 Listiny. Podle tohoto principu mají členské státy zejména povinnost vytvořit ucelený systém procesních prostředků a řízení, prostřednictvím kterého musí soudy zajistit účinnou soudní ochranu těch subjektivních práv, které jednotlivcům uděluje právo EU. Princip má horizontální a vertikální rovinu, v této práci se věnuji druhé zmíněné, jejíž součástí je mj. požadavek na nezávislost soudů. V případě porušení principu členským státem je nutné, aby tento členský stát zajistil vhodné prostředky nápravy pro jednotlivce. Zároveň pak může dojít ke vzniku odpovědnosti členského státu za škodu a vzniká povinnost neaplikovat takové ustanovení vnitrostátního práva, které je s principem v konfliktu.

Další obecnou zásadou práva EU je princip národní procesní autonomie, který bývá s principem zajištění účinné soudní ochrany často směřován, a to i Soudním dvorem. Princip národní procesní autonomie stanovuje, že chybí-li v dané oblasti práva EU právní úprava pro jeho uplatnění, použije se příslušné vnitrostátní procesní právo. Na vnitrostátní procesní právo klade dva limity – zásadu rovnocennosti a zásadu efektivity. Podle nich nesmí být nároky vzniklé na základě práva EU posuzovány méně příznivě než nároky dle vnitrostátního práva, a výkon těchto práv nesmí být znemožněn či nadměrně ztížen.

Mezi principem zajištění účinné soudní ochrany a principem národní procesní autonomie jsou tři zásadní rozdíly – jejich základ, cíle a celkový charakter. Principy tedy nejsou stejné, Soudní dvůr by je tak měl od sebe autoritativně vymezit.

3 Rozbor aktuální judikatury SDEU

Tato část mé práce se bude věnovat rozboru aktuální judikatury soudního dvora k principu zajištění účinné soudní ochrany, konkrétně jeho horizontální linii, s důrazem na povinnost členských států zajistit nezávislost soudní moci. V tomto ohledu navazuji zejména na podkapitulu 2.3.2 výše a rozvíjím myšlenky v ní sepsané. Právě horizontální linie principu zajištění účinné soudní ochrany prezentuje nový pohled Soudního dvora zahrnující do principu požadavek nezávislosti, který je do něho vtažen zejména skrz výklad pojmu *soud*, a fakt, že je princip esencí principu právního státu, což SDEU potvrdil např. v rozhodnutí *Rosneft*.⁹⁰

V této části se tedy budu věnovat vztahu principu zajištění účinné soudní ochrany a principu právního státu v kontextu nezávislosti soudní moci, jak je vyžadována právem EU. Představím jej na příkladu třech rozhodnutí Soudního dvora, která z poslední doby považuji v tomto ohledu za nejzásadnější. Tato linie byla započata rozhodnutím *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* („*ASJP*“),⁹¹ svou analýzu jím tedy začnu. Následně se přesunu na linii rozhodnutí týkajících se polské justiční reformy, kterých je celá řada. Druhým analyzovaným rozhodnutím tedy bude rozhodnutí o předběžné otázce ve věci *LM*.⁹² Třetím a posledním rozhodnutím, které v této práci budu analyzovat, bude rozhodnutí *Komise v Polsko* o nesplnění povinností členského státu dle čl. 258.⁹³

Výběr rozhodnutí je ovlivněn snahou odpovědět na v úvodu práce vytyčenou výzkumnou otázku, jestli rozhodnutí ve věci *ASJP* představuje přelom, kterým byl nasazen judikatuře SDEU k principu zajištění účinné soudní ochrany nový směr. Od judikatury po tomto rozhodnutí byla vysoká očekávání.⁹⁴ Rozhodnutí *LM* je pro odpověď na tuto výzkumnou otázku zásadní proto, že bylo prvním rozhodnutím vydaným v souvislosti s polskou justiční reformou. Toto rozhodnutí navazovalo na předchozí judikaturu Soudního dvora týkající se odepření provedení zatýkacího rozkazu vydaného Maďarskými orgány, a je tedy zajímavé zjistit, jak jej ovlivnila argumentace z rozhodnutí ve věci *ASJP*, které bylo vydáno v době mezi těmito dvěma rozhodnutími. Důležitost rozhodnutí *Komise v Polsko* pro formulovanou výzkumnou otázku spočívá v tom, že bylo vydáno

---

⁹⁰ Rozhodnutí Soudního dvora C-72/15 *PJSC Rosneft Oil Company v Her Majesty's Treasury a další*, ECLI:EU:C:2017:236. Odst. 73.

⁹¹ *ASJP* (č. 2).

⁹² Rozhodnutí Soudního dvora C-216/18 *PPU Minister for Justice and Equality v LM*, ECLI:EU:C:2018:586.

⁹³ Rozhodnutí Soudního dvora C-619/18 *Evropská komise v Polská republika*, ECLI:EU:C:2019:531.

⁹⁴ Taborowski, M. CJEU Opens the Door for the Commission to Reconsider Charges against Poland. *Verfassungsblog*. [Online]. 2018. [Cit. 24. 4. 2022]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/cjeu-opens-the-door-for-the-commission-to-reconsider-charges-against-poland/>.

jako první rozhodnutí v kontextu polské justiční reformy dle tohoto článku, a opět je možným předělem mezi starší judikaturou Soudního dvora k podobné žalobě proti Maďarsku a éře po rozhodnutí *ASJP*.

3.1 Rozhodnutí ve věci *ASJP* – nový pohled Soudního dvora

3.1.1 Skutkové okolnosti, argumentace *ASJP* a předkládajícího soudu

Věc se týká sporu mezi portugalským odborovým svazem soudců Associação Sindical dos Juízes Portugueses („*ASJP*“) a portugalským účetním dvorem. Portugalský stát se rozhodl bojovat proti hospodářské krizi zákonem, který dočasně snížil platy veřejných funkcionářů včetně soudců tohoto účetního dvora, které zastupovala *ASJP*. Ta se domáhala zrušení správních aktů vydaných na základě dotčeného zákona a mj. vrácení částek, které byly zastupovaným soudcům od doby účinnosti zákona strženy, vyplacení úroků z prodlení a prohlášení, že mají právo pobírat své platy bez předmětného snížení. V řízení tvrdili, že takové snížení je v rozporu se zásadou nezávislosti soudů stanovenou jednak v portugalské ústavě a jednak v čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a v čl. 47 Listiny. V průběhu sporu se věc dostala až k portugalskému nejvyššímu správnímu soudu, který se prostřednictvím řízení o předběžné otázce dotázal SDEU, zda je taková vnitrostátní úprava slučitelná se zásadou nezávislosti soudů, která podle něho vyplývá z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU, z čl. 47 Listiny a z judikatury SDEU. Předkládající soud byl toho názoru, že slučitelná není, protože nezávislost soudních orgánů je podle něho zaručena mj. právě prostřednictvím platového ohodnocení jejich členů. Ustanovení čl. 47 Listiny se na vnitrostátní soudy podle předkládajícího soudu uplatní na základě čl. 51 odst. 1 Listiny proto, že v souladu s čl. 19 odst. 1 alinea první SEU je ochrana práv vycházejících z práva EU zajišťována mj. právě vnitrostátními soudy.

3.1.2 Stanovisko generálního advokáta

Věc posuzoval generální advokát Saugmandsgaard Øe.⁹⁵ Otázku předkládajícího soudu přeformuloval tak, že se soud ptal na to, zda existuje obecná zásada práva EU, podle které by musely orgány členských států dodržovat nezávislost vnitrostátních soudů, a ze které by vycházelo, že musí zachovat platy soudců na stabilní a dostatečné úrovni, čímž by byl zaručen svobodný výkon jejich funkcí.

---

⁹⁵ Stanovisko Generálního advokáta Saugmandsgaarda Øe k věci C-64/16 ze dne 18. 5. 2017, ECLI:EU:C:2017:395.

Generální advokát svou analýzu začíná rozbořem přípustnosti žádosti. Pravomoc SDEU je pro rozhodování o výkladu čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU dána v tomto případě proto, že dotčený portugalský soud je oprávněn rozhodovat spory pramenící z práva EU, spadá tedy do povinnosti členských států pramenící z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU. Pro čl. 47 Listiny je pravomoc dána proto, že příslušný portugalský zákon implementuje právo EU ve smyslu čl. 51 Listiny (rozpočtová opatření vycházela z rozhodnutí orgánů EU a příslušných programů).

Dále pokračuje rozbořem obou jednotlivých článků, ze kterých dle ASJP daná zásada vychází. Tyto články je dle jeho názoru nutné vykládat odděleně, začíná tedy článkem 19 odst. 1 alinea druhá SEU. Ten je podle generálního advokáta třeba vykládat systematicky. Za prvé, článek je obsažen v hlavě nadepsané *Ustanovení o orgánech*, která obsahuje obecné podmínky jednání orgánů EU, zejména Soudního dvora. Za druhé, článek 19 SEU jako celek napovídá, že se celý týká pouze Soudního dvora jako takového, jehož činnost je tímto článkem upravena. Dle judikatury je v čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU potvrzena povinnost členských států „stanovit systém procesních prostředků a řízení umožňující zajistit dodržování základního práva na účinnou právní ochranu“.⁹⁶ Tento článek tak má podle generálního advokáta procesní charakter a míří na zajištění možnosti jednotlivců domáhat se práv zaručených jim právem EU v příslušných oblastech, což je spojeno i s tím, že na právní pořádek v EU nedohlíží jen SDEU, ale právě i vnitrostátní soudy. Taková povinnost států vychází i z čl. 47 Listiny (v rámci limitů čl. 51 odst. 1 Listiny), který má však dle generálního advokáta odlišný cíl. Mezi pojmem účinná právní ochrana ve smyslu čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a zásadou nezávislosti soudců tedy vidí rozdíl, který vychází jednak z nadpisu čl. 47 Listiny a jednak z toho, že samotný článek 47 Listiny mezi oběma právy rozlišuje. Toto podporuje též znění EÚLP, v souladu se kterou musí být Listina dle čl. 52 odst. 3 Listiny vykládána, kde jedno právo je upraveno v čl. 13 jako *Právo na účinné prostředky nápravy* a druhé v čl. 6 jako součást práva na spravedlivý proces.

Povinnost členských států dle čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU se tedy vztahuje pouze k právu na účinnou soudní ochranu, nikoli na právo na spravedlivý proces před nezávislým soudem. Podle generálního advokáta tedy v tomto článku není zakotvena obecná zásada práva EU tak, jak se na ni ptá předkládající portugalský soud. I v případě, že by v tomto článku Soudní dvůr takovou zásadu našel, je generální advokát toho názoru, že by nebránila předmětnému snížení platů soudců, protože toto snížení působí obecně na širokou skupinu veřejných funkcionářů, nikoliv konkrétně na soudce.

---

⁹⁶ *Inuit* (č. 50). Odst. 100 a 101.

K výkladu čl. 47 Listiny pak generální advokát uvádí, že z judikatury ESLP vyplývá, že zásada nezávislosti soudů spadá spíše pod právo jednotlivce, aby jeho věc byla projednána nezávislým a nestranným soudem (čl. 47 alinea první Listiny) než pod právo na účinné prostředky nápravy před soudem (čl. 47 alinea druhá Listiny). Zásada nezávislosti soudů tedy podle něho existuje a skutečně obsahuje i pravidlo, aby jejich nezávislost byla s ohledem na jejich odpovědnost zaručena dostatečně vysokým a stálým platem. Nicméně jedním dechem uvádí, že platy soudců nesmí být odtrženy od hospodářské reality v zemi, kde působí, a že stálost jejich příjmů neznamená, že musí zůstat neměnné. Hospodářská krize probíhající v době přijetí dotčeného zákona v Portugalsku podle generálního advokáta může být důvodem pro snížení platů soudců, aniž by tím byla ohrožena jejich nezávislost. Zároveň opakuje, že platy byly sníženy plošně celé řadě veřejných funkcionářů, nikoliv toliko soudcům.

Generální advokát Saugmandsgaard Øe tak uzavírá, že zásada nezávislosti soudů vychází z čl. 47 alinea druhá Listiny a nikoliv z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU, a že v případě vážné hospodářské krize nebrání snížení platů veřejných funkcionářů, mezi kterými jsou i soudci.

3.1.3 Argumentace Soudního dvora

Úvodem Soudní dvůr uvádí, že čl. 19 odst. 1 druhá alinea SEU se vztahuje na oblasti pokryté právem EU, tedy nikoliv jen na situace vymezené v čl. 51 odst. 1 Listiny. Dále zdůrazňuje, že je EU dle čl. 2 SEU založena mj. na hodnotě právního státu, který je společný všem členským státům, a že jednotlivci v ní mají právo napadnout legalitu každého vnitrostátního aktu, kterým je proti nim použit některý akt práva EU. Ustanovení čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU je podle Soudního dvora konkrétním vyjádřením čl. 2 SEU a hodnoty právního státu. Na základě čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU jsou vnitrostátní soudy spolu se Soudním dvorem pověřeny přezkumem v právním řádu EU. Členské státy jsou povinny na základě zásady loajální spolupráce (čl. 4 odst. 3 alinea první SEU) zajistit uplatňování a dodržování práva EU na svém území; ve spojení s čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU stanoví členské státy nezbytné procesní prostředky, které zajišťují ochranu práv jednotlivců na účinnou právní ochranu v oblastech pokrytých právem EU. Soudní dvůr pak shrnuje, že členské státy musí na základě uvedeného „*zajistit, aby orgány, které jakožto „soudy“ ve smyslu vymezeném unijním právem spadají do jeho systému procesních prostředků v oblastech pokrytých unijním právem, splňovaly požadavky na účinnou právní ochranu.*“⁹⁷

---

⁹⁷ ASJP (č. 2). Odst. 37.

Dále Soudní dvůr uvádí podmínky pro posouzení, zda je možné daný orgán považovat za soud ve smyslu čl. 267 SFEU (stanovené např. v rozhodnutí *Margarit Panicello*).⁹⁸ Má za to, že portugalský účetní dvůr, jehož soudci byli snížením platů dotčeni, by soudem dle těchto podmínek být měl. Pokud tedy takový soud při své činnosti aplikuje či vykládá právo EU, je členský stát povinen zajistit, aby tento soud splňoval požadavky na účinnou právní ochranu ve smyslu čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU.

Soudní dvůr vidí požadavek na ochranu nezávislosti soudu jako součást práva na účinnou soudní ochranu, a to z důvodu jejího obsažení v čl. 47 alinea druhá Listiny, který podle Soudního dvora stanovuje požadavky plynoucí ze základního práva na účinný přezkum. Ochrana nezávislosti je zásadní pro to, aby vůbec orgán mohl rozhodovat jako soud. Nezávislost vnitrostátních soudů SDEU také vnímá jako zásadní pro řádné fungování systému soudní spolupráce vtělené do řízení o předběžné otázce dle čl. 267 SFEU, které může být zahájeno pouze soudem pověřeným aplikací práva EU a splňujícím kritérium nezávislosti. Aby mohl být posuzovaný orgán považován za nezávislý, musí podle ustálené judikatury Soudního dvora splnit řadu podmínek, zejména musí vykonávat „své soudní funkce zcela samostatně, není hierarchicky vázán ani podřízen a od nikoho nepřijímá příkazy či pokyny jakéhokoliv původu [...], čímž je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů a ovlivnit jejich rozhodnutí.“⁹⁹ Tímto musí být daný orgán chráněn před vnějšími zásahy či tlaky způsobilými narušit nezávislost jeho členů a ovlivnit jejich rozhodování. Z rozhodnutí *Wilson* vychází, že takovou zárukou je např. neodvolatelnost členů takového orgánu.¹⁰⁰ Dle Soudního dvora je jí i platové ohodnocení jeho členů odpovídající významu jejich funkcí.

Vzhledem k tomu, že zákon snižující platy soudců však nebyl zaměřený pouze a konkrétně na soudce, ale i na ostatní veřejné funkcionáře, a byl přijat z vážných hospodářských důvodů k odstranění rozpočtového deficitu vytvořených v souladu s programem pomoci EU, není dle Soudního dvora v rozporu se zásadou nezávislosti soudů stanovenou v čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU.

3.1.4 Zhodnocení a reakce

Jak Soudní dvůr, tak generální advokát, došli ke stejnému závěru, že zásada nezávislosti soudů v sobě sice skutečně zahrnuje i požadavek na stálé a přiměřené platové ohodnocení jejich soudců,

---

⁹⁸ *Margarit Panicello* (č. 64).

⁹⁹ *Ibid.* Odst. 37.

¹⁰⁰ *Wilson* (č. 65).

ale že ani čl. 19 SEU ani čl. 47 Listiny nebrání v případě vážné hospodářské krize snížení platů i soudců. Jejich argumenty se však vcelku zásadně liší.

Generální advokát zůstal spíše na povrchu. Ustanovení čl. 19 SEU se na věc uplatní, nicméně účinná právní ochrana vyjádřená v ustanovení čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU v sobě podle něho nenese požadavek na ochranu nezávislosti soudců, protože (i) tento článek se systematicky vztahuje jen na SDEU, (ii) povinnost států v něm obsažená má jen procesní charakter a (iii) EÚLP a Listina mezi oběma právy rozlišují. Nicméně dovedl, že tento požadavek je zakotven v čl. 47 Listiny, která se dle něho na věc uplatní, protože šlo ze strany Portugalska o implementaci práva EU.

Soudní dvůr naproti tomu šel více do hloubky a na věc se podíval komplexněji, zároveň se však některým otázkám (zejména aplikovatelnosti Listiny) úplně vyhnul. Spojil se zajištěním účinné právní ochrany otázku právního státu, přičemž existence účinného soudního přezkumu zajišťující soulad s právem EU je podle něho pro tento princip naprosto esenciální. Aby tedy stát dodržoval princip právního státu, musí zajistit účinnou soudní ochranu. Aby taková ochrana mohla být zajištěna, vnitrostátní soudy musí být nezávislé, protože nezávislost Soudní dvůr vidí jako součást účinné ochrany dle znění čl. 47 Listiny. Listina jako taková však uplatněna být nemusí, protože Soudní dvůr tuto povinnost vyvozuje přímo z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU.

Zajímavé je, že soudní dvůr, na rozdíl od generálního advokáta, vidí požadavek na nezávislost soudu jako součást práva na účinnou soudní ochranu (poněkud paradoxně) ze stejného důvodu, ze kterého ji generální advokát vidí jako součást práva na spravedlivý proces a tímto důvodem je její obsažení v čl. 47 Listiny. Generální advokát říká, že jelikož ji čl. 47 Listiny odděluje od účinné soudní ochrany, resp. že je obsažena v jiném pododstavci než účinná soudní ochrana, jde o jiný princip. Soudní dvůr naproti tomu oddělení do pododstavců nepřikládá žádnou váhu a stačí mu, že se tento článek jmenuje *Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces*.

Rozhodnutí *ASJP* silně rezonovalo odbornou veřejností a vyvolalo řadu reakcí, na některé z nichž odkazuji níže. Dá se říci, že samotný výsledek – tedy fakt, že předmětné snížení platů soudců bylo v souladu s právem EU – překvapivý nebyl, ten odborná veřejnost na základě předchozích rozhodnutí jiných soudů očekávala.¹⁰¹ Co však obecně překvapilo, bylo to, že Soudní dvůr v rozhodnutí *ASJP* přeměnil, co vypadalo jako případ tykající se pouze rozpočtových škrtů, na spor o princip právního státu, a to skrz jeho výklad čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU, do kterého zahrnul princip nezávislosti soudů. Někteří jej dokonce označují za nejdůležitější rozhodnutí pro

---

¹⁰¹ Bonelli, M., Claes, M. Judicial serendipity: how Portuguese judges came to the rescue of the Polish judiciary. *European Constitutional Law Review*, 14. 622-643. 2018. Str. 622.

princip právního státu v EU od rozhodnutí *Las Verts* a velmi důležité i pro princip zajištění účinné soudní ochrany.¹⁰² Výjimkou je ale např. *Menzione* (2019), který argumentuje, že závěry Soudního dvora jsou spíše evolucí než revolucí a že je bylo možné se znalostí jeho rozhodovací praxe již od rozhodnutí *Johnston* očekávat.¹⁰³

Bonelli a Claes (2018) mají za to, že Soudní dvůr v rozhodnutí vytvořil novou sféru práva EU. Stalo se tak tím, že řekl, že se čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU uplatní na *oblasti pokryté právem EU*, což je širší pojem než situace, při nichž členské státy uplatňují právo EU, na které je omezena v čl. 51 odst. 1 Listina. Tím se Soudní dvůr odchýlil od své ustálené judikatury, ve které tvrdí, že se Listina uplatní vždy, když se daná situace řídí právem EU.¹⁰⁴ Z uvedeného vyplývá, že jsou situace, kdy se sice uplatní právo EU (nebo alespoň čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU), ale nikoliv Listina. Dokonce ani není nutné, aby se právo EU uplatnilo skutečně, stačí, že se uplatnit může. Soudní dvůr tak díky tomu nemusel zkoumat, jestli jde v tomto případě o situaci, kdy Portugalsko uplatňovalo právo EU, a rovnou mohl uplatnit čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU.¹⁰⁵ Pech a Platon (2018) k tomu dodávají, že čl. 19 odst. 1 tak získává status *kvazi-federálního ustanovení* aplikovatelného na všechny soudy používající právo EU.¹⁰⁶

Soudní dvůr tedy v rozhodnutí *ASJP* spojil princip právního státu a princip zajištění účinné soudní ochrany, který mu dodává konkrétní podobu, a připomněl, že všechny vnitrostátní soudy, které mohou být povolány k interpretaci či aplikaci práva EU, jsou *evropské soudy*. Na základě uvedeného jsou tedy členské státy povinny zajistit účinnou soudní ochranu jednotlivců v oblastech pokrytých právem EU a potažmo jejich nezávislost. Požadavek na nezávislost soudů aplikující právo EU sám o sobě překvapivý nebyl a vycházel ze zmíněných rozhodnutí *Wilson* a *Margarit Panicello*. K nezávislosti se Soudní dvůr dostal zejména skrz čl. 267 SFEU a čl. 47 Listiny. Bonelli a Claes (2018) k prvnímu zmíněnému článku poznamenávají, že z argumentace Soudního dvora vychází, že aby bylo možné vnitrostátní soud považovat za soud ve smyslu čl. 267 SFEU, musí splňovat kritérium nezávislosti. Paradoxním prvkem této argumentace je, že v případě, že by soud toto kritérium nenaplnil, nemohl by Soudnímu dvoru položit předběžnou otázku, což lze považovat za nelogické. U druhého článku si všímají, že je Listina použita i přes to, že se posouzení její

---

¹⁰² Pech, L., Platon, S. Judicial independence under threat: The Court of Justice to the rescue in the ASJP case. *Common Market Law Review*. Leiden: Kluwer Law International. 2018. 55. 1827-1854. Str. 1827.

¹⁰³ Menzione, S. Case Note: Anything New under the Sun? An Exercise in Defence of the Reasoning of the CJEU in the ASJP Case. *Review of European Administrative Law*. Paříž: Paris Legal Publishers. 2019. 12(2). 219-236.

¹⁰⁴ Rozhodnutí Soudního dvora C-617-15 Åklagaren v Hans Åkerberg Fransson, ECLI:EU:C:2013:105. Odst. 21.

¹⁰⁵ Bonelli a Claes (2018) (č. 101). Str. 630-631.

¹⁰⁶ Pech a Platon (2018) (č. 102). Str. 1837-1838.

aplikovatelnosti Soudní dvůr vyhnul. Autoři argumenty Soudního dvora tedy nepovažují za příliš přesvědčivé.¹⁰⁷

Bonelli a Claes (2018) zároveň mají za to, že se Soudní dvůr vyhnul posouzení aplikovatelnosti Listiny a vtáhl požadavek na nezávislost do principu zajištění účinné soudní ochrany proto, aby si vytvořil cestu k možnosti posoudit polskou justiční reformu, protože by jinak možná nebylo možné na ni právo EU vztáhnout. Zároveň si ale nemohl dovolit na tyto situace vztáhnout celou Listinu, protože to by už byl podle autorů příliš kontroverzní krok.¹⁰⁸ K posouzení této reformy má nyní Soudní dvůr dvě cesty – skrz žalobu Komise na určení, že členský stát nesplnil své povinnosti vyplývající ze Smluv dle čl. 258 SFEU a skrz předběžné otázky polských vnitrostátních soudů. Druhá cesta s sebou ale nese výše zmíněný paradox – pokud by soudy v Polsku v důsledku reformy nebylo možné považovat za nezávislé, nemohly by Soudnímu dvoru položit předběžné otázky.

Popsaný nový směr, kterým se Soudní dvůr v rozhodnutí *ASJP* vydal, tedy bude zajímavé sledovat v jeho další rozhodovací praxi. Mimo rozhodnutí týkajících se polské justiční reformy, která proberu v následující podkapitole, je první vlaštovkou v této oblasti rozhodnutí *Carlos Escibano Vindel*, ve kterém byly velmi podobné skutkové okolnosti jen o pár kilometrů dále ve Španělsku, a kde Soudní dvůr plně potvrdil své argumenty stran nezávislosti soudců vyřčené v rozhodnutí *ASJP*.¹⁰⁹

Soudní dvůr si takto otevřel cestu k přezkumu nezávislosti každého soudu, který mu položí předběžnou otázku, a to i v případě, kdy není konkrétní spojitost v právem EU. Toto s sebou může nést řadu implikací. Dovolí si například Soudní dvůr odmítnout o předběžné otázce rozhodnout, protože usoudí, že předkládající soud není nezávislý?

V souladu s výše napsaným tedy uzavírám kladnou odpověď na vytyčenou výzkumnou otázku – rozhodnutí *ASJP* nastavilo judikatuře Soudního dvora zcela nový a mnohými nečekaný směr spočívající v zahrnutí podmínky nezávislosti soudců jako součást principu zajištění účinné soudní ochrany.

---

¹⁰⁷ Bonelli a Claes (2018) (č. 101). Str. 637-640.

¹⁰⁸ Ibid. Str. 635.

¹⁰⁹ Rozhodnutí Soudního dvora C-49/18 *Carlos Escibano Vindel v Ministerio de Justicia*, ECLI:EU:C:2019:106.

3.2 Rozhodnutí ve věci *LM* – intermezzo

3.2.1 Kontext rozhodnutí

Pro pochopení rozhodnutí *LM* je stěžejní popsat kontext, ve kterém bylo vydáno.¹¹⁰ Předmětnou polskou justiční reformu jsem v této práci zmínil již několikrát, čeho se tedy týká? V Polsku na rozdíl od dalších post-komunistických zemí střední a východní Evropy nedošlo po pádu komunistické strany po roce 1989 k reformám soudnictví, takže bylo až do předmětných reforem založeno na principech totalitního režimu. Některé zásadní instituce jako Ústavní soud a Národní rada soudnictví byly založeny ještě v osmdesátých letech 20. století. Soudy v Polsku měly velice špatnou pověst, kritizovány byly zejména za kontroverzní rozhodnutí ve věcech zločinů komunismu či pro spojení s politiky a podnikateli.¹¹¹

Za hlavní oblasti problémů tohoto systému byly považovány Ústavní soud (*Trybunał Konstytucyjny*), Národní rada soudnictví (*Krajowa Rada Sadownictwa*) a nevyhovující nastavení disciplinární odpovědnost soudců.¹¹² Původní právní úprava Ústavního soudu byla kritizována pro mechanismus výběru jeho soudců, kteří byli vybíráni pouze jednou komorou polského parlamentu, a pro nedostatečnou ochranu práv a svobod jednotlivců. Národní rada Soudnictví byla označována za netransparentní těleso, které se ze všech sil snažilo držet status quo. Disciplinární odpovědnost soudců se prokazovala jako v zásadě nefunkční.¹¹³

Reformovat systém soudnictví tedy bylo v Polsku obecně považováno za nutné.¹¹⁴ Počátky reforem nastaly již v roce 2015 (zejména zákon o Ústavním soudu a zákon o Úřadu veřejného žalobce)¹¹⁵, nicméně návrhy reforem zákonů, které tvoří jádro popisované reformy, byly vytvořeny v průběhu roku 2017. Šlo o zákon o obecných soudech, zákon o Národní radě soudnictví a zákon o Nejvyšším soudu. Cílem reforem bylo učinit polský justiční systém jako celek efektivnější a transparentnější, a vytvořit novou koncepci disciplinární odpovědnosti soudců.¹¹⁶

---

¹¹⁰ *LM* (č. 92).

¹¹¹ *The context and meaning of judicial reforms in Poland after 2015*. [Online]. Warsaw Institute Review, 2021 [Cit. 24. 4. 2022]. Dostupné z: <https://warsawinstitute.review/issues-2021/the-context-and-meaning-of-judicial-reforms-in-poland-after-2015/>.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Śledzińska-Simon, A. The Rise and Fall of Judicial Self-Government in Poland: On Judicial Reform Reversing Democratic Transition. *German Law Journal*. Frankfurt nad Mohanem: Goethe University Frankfurt. 2018. 19(07). 1839-1970. Str. 1842.

¹¹⁴ Viz reference výše. Dále např. manifest předsedy vlády Polska: Morawiecki, M. Why My Government is Reforming Poland's Judiciary. [Online]. Washington Examiner, 2017 [Cit. 24. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.washingtonexaminer.com/prime-minister-mateusz-morawiecki-why-my-government-is-reforming-polands-judiciary>.

¹¹⁵ Oběma se též zabývala Benátská komise.

¹¹⁶ Morawiecki (2017) (č. 114).

Na čem však obecná shoda nebyla, je způsob, jakým byly reformy provedeny, a staly se terčem mezinárodní kritiky, například ze strany Evropské komise pro demokracii skrz právo fungující v rámci Rady Evropy („**Benátská komise**“).¹¹⁷ Benátská komise došla k názoru, že předmětné zákony, speciálně v kontextu zmíněného zákona o úřadu veřejného žalobce, „*umožňují zákonodárné a výkonné moci závažným a extenzivním způsobem zasahovat do správy soudnictví, čímž představují velkou hrozbu nezávislosti soudnictví jako klíčovému elementu principu právního státu.*“¹¹⁸ Ve svém stanovisku dala Benátská komise Polsku řadu doporučení, jak dopad zákonů na nezávislost soudnictví zmírnit.¹¹⁹

Na kontroverze upozornil i Zvláštní zpravodaj Organizace spojených národů pro nezávislost soudců a advokátů.¹²⁰ Tento zpravodaj měl za to, že přestože má Polsko plné právo provést jím zamýšlené reformy, jejichž cíle jsou pochopitelné, právě těchto cílů nemohou reformy dosáhnout. Argumentuje, že zásadním efektem těchto reforem je narušení principu soudcovské nezávislosti a systému brzd a protiváh.¹²¹ Výtky obou uvedených institucí jsou však ze své povahy spíše poradního charakteru.

Vedle obou institucí však znepokojení vyjádřila i Evropská komise, což již mělo hmatatelné důsledky.¹²² Dá se říci, že jsou tři linie, na kterých jsou v rámci EU v současné době vedeny spory týkající se nezávislosti polských soudů po této reformě: (i) řízení o předběžných otázkách předložených soudci vnitrostátních soudů, (ii) řízení o porušení povinnosti členského státu dle čl. 258 SFEU,¹²³ a (iii) řízení dle čl. 7 SEU.¹²⁴ První dvě zmíněná řízení se vedou u Soudního

---

¹¹⁷ *Opinion on the draft act amending the act on the national council of the judiciary, on the draft act amending the act on the supreme court, proposed by the president of Poland, and on the act on the organisation of the ordinary courts.* [Online]. Štrasburg: Evropská komise pro demokracii skrz právo, Rada Evropy. 2017. [Cit. 24. 4. 2022]. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)031-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)031-e).

¹¹⁸ Ibid. Odst. 129.

¹¹⁹ Ibid. Odst. 130.

¹²⁰ *Report of the Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers on his mission to Poland.* [Online]. Ženeva: Organizace spojených národů. 2018. [Cit. 24. 4. 2022]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/1484929?ln=en>.

¹²¹ Ibid. Odst. 72.

¹²² Viz např. Doporučení Komise (EU) 2016/1374 ze dne 27. 6. 2016 v otázce právního státu v Polsku. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2016/1374/oj>.

¹²³ Řízení o porušení povinností členského státu již proběhla v případě Polska tři a jedno ještě nebylo ukončeno. Týkaly se nezávislosti Nejvyššího soudu (C-619/18), určení věku odchodu do důchodu soudců (C-192/18) a disciplinárního řízení se soudci (C-791/19); aktuálně probíhá řízení týkající se kárného kolegia Nejvyššího soudu (C-204/21).

¹²⁴ Do této kategorie je možné zařadit i rozhodnutí Soudního dvora C-156/21 *Maďarsko v Evropský Parlament a Rada EU*, ECLI:EU:C:2022:97. Toto rozhodnutí se týká nově zavedené podmínky dodržování principů právního státu, kterou musí splnit členské státy, aby obdržely finanční prostředky z rozpočtu EU.

dvora, o druhém rozhoduje Rada EU. Jak bylo naznačeno výše, v této práci se budu dále věnovat prvním dvěma typům z uvedených řízení.

3.2.2 Skutkové okolnosti, argumentace LM a předkládajícího soudu

Jde o první předběžnou otázku, která byla položena Soudnímu dvoru v souvislosti s polskou justiční reformou. Je však zajímavé, že nebyla položena polským vnitrostátním soudem. Předběžnou otázku Soudnímu dvoru totiž položil Vrchní soud v Irsku, a to v rámci u něho vedeného řízení o výkon evropského zatýkacího rozkazu proti osobě LM (jde o anonymizované iniciály). Proti LM bylo ze strany polských soudů vydáno několik evropských zatýkacích rozkazů, jejichž cílem bylo zatčení a předání této osoby vyžadujícím soudům. Na základě těchto rozkazů byl LM zatčen v Irsku.

Proti svému předání do Polska však LM namítal, že mu v Polsku v důsledku v předchozí podkapitole popisovaných justičních reforem „*bude zjevně odepřena spravedlnost v rozporu s čl. 6 EÚLP*.“¹²⁵ Tyto reformy podle něho ohrožují základ fungování mechanismu evropského zatýkacího rozkazu, kterým je princip vzájemné důvěry mezi příslušnými orgány, čímž je celý tento mechanismus ohrožen. Své námitky opírá zejména o odůvodněný návrh Komise týkající se postupu dle čl. 7 SEU („*odůvodněný návrh*“).¹²⁶ Předkládající soud se s argumenty LM a Komise v odůvodněném návrhu ztotožnil a dále upozornil na rozhodnutí ve spojených věcech *Aranyosi a Căldăraru*, kde Soudní dvůr rozhodl, že pokud vykonávající soud dojde k názoru, že předávané osobě hrozí skutečné nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 3 EÚLP, výkon tohoto zatýkacího rozkazu musí být odložen (nemůže však být zastaven).¹²⁷ Předkládající soud došel k závěru, že polské soudy nejsou nezávislé a existuje tedy reálné nebezpečí, že bude LM po svém předání vystaven svévoli, čímž by bylo porušeno jeho základní právo na spravedlivý proces, a tedy i právo EU, kterým se řídí mechanismus evropského zatýkacího rozkazu.

V tomto kontextu tedy předkládající irský vrchní soud Soudnímu dvoru položil dvě předběžné otázky. Znění těchto otázek je silně ovlivněno formulacemi Soudního dvora v rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru* a není úplně jednoduše srozumitelné. Lapidárně řečeno se předkládající soud ptal

---

¹²⁵ LM (č. 92). Odst. 16.

¹²⁶ Odůvodněný návrh Komise ze dne 20. 12. 2017 podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii týkající se otázky právního státu v Polsku. 2017/0360/NLE.

¹²⁷ Rozhodnutí Soudního dvora C-404/15 a C-659/15 *Pál Aranyosi and Robert Căldăraru v Generalstaatsanwaltschaft Bremen*, ECLI:EU:C:2016:198. Odst. 98.

na to, zda je možné test, který SDEU představil v rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru*, uplatnit i v případě skutečného nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces upraveného v čl. 47 alinea druhá Listiny, a zda je nutné v tomto konkrétním případě (zejména za existence odůvodněného návrhu) posuzovat i jeho individuální rovinu (druhý krok – viz níže).

3.2.3 Stanovisko generálního advokáta

Věci se věnoval generální advokát Tančev.¹²⁸ Úvodem uvádí, že dle předkládajícím soudem zmíněného rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru* je odložení výkonu evropského zatýkacího rozkazu podmíněno vykonáním dvou krokového testu. Prvním krokem testu je, že musí vykonávající orgán (tedy v tomto případě irský Vrchní soud) na základě „objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajů o vězeňských podmínkách, jež panují ve vystavujícím členském státě“ určit, zda je ve vystavujícím členském státě dáno „skutečné nebezpečí“ nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 4 Listiny v důsledku „systémových či celoplošných nedostatků nebo nedostatků týkajících se určitých skupin osob nebo určitých vězeňských zařízení“.¹²⁹ Takovými informacemi mohou být např. rozhodnutí ESLP či zprávy Rady Evropy nebo Organizace spojených národů. V druhém kroku se tento orgán musí ujistit, že toto skutečné nebezpečí hrozí konkrétně té osobě, vůči které byl vydán evropský zatýkací rozkaz. Sama existence takového nebezpečí tedy nestačí, musí hrozit této konkrétní osobě. Vykonávající orgán si pro takové posouzení musí vyžádat informace o podmínkách ve věznicích členského státu, který vydal zatýkací rozkaz.

Generální advokát pokračuje, že Soudnímu dvoru nepřísluší rozhodnout o první fázi testu z rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru*, to je povinen posoudit předkládající soud. Zároveň splnění tohoto kroku nelze vyvozovat toliko z existence a obsahu odůvodněného návrhu, a už vůbec ne v době, kdy o něm Rada nerozhodla. Navíc upozorňuje, že takové rozhodnutí Rady má jiný účel a funkci než první fáze testu z rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru*.

Generální advokát konstatuje, že zásada vzájemného uznávání, na které mechanismus evropského zatýkacího rozkazu stojí, je pro fungování práva EU naprosto stěžejní a je nutné ji až na výjimečné okolnosti dodržovat. Takovými výjimečnými okolnostmi mohou být případy, které splní *Aranyosi a Căldăraru* test. Zásada vzájemného uznávání může svědčit pouze rozhodnutí vydanému za splnění požadavků čl. 47 alinea druhá Listiny jako společného standardu

---

¹²⁸ Stanovisko Generálního advokáta Tančeva k věci C-216/18 PPU ze dne 28. 6. 2018, ECLI:EU:C:2018:517.

¹²⁹ Ibid. Odst. 7 a 8.

pro soudní řízení ve členských státech. Podle generálního advokáta je tedy nebezpečí porušení čl. 47 alinea druhá Listiny možné považovat za výjimečnou okolnost schopnou založit povinnost vykonávajícího orgánu odložit výkon evropského zatýkacího rozkazu. Aby to však bylo možné, musí existovat *skutečné nebezpečí zjevného odepření spravedlnosti*, tedy narušena samotná podstata tohoto práva, neboť takto takové omezení nevyhoví čl. 52 odst. 1 Listiny. Pojem *skutečné nebezpečí zjevného odepření spravedlnosti* definuje generální advokát v souladu s judikaturou ESLP, dle které jím může být např. „odsouzení osoby v nepřítomnosti bez možnosti domoci se meritorního přezkumu obžaloby, arbitrární proces naprosto popírající právo na obhajobu, zbavení svobody bez možnosti požádat nezávislý a nestranný soud o přezkum jeho zákonnosti či záměrné a systematické odepírání přístupu k advokátovi, zejména v případě jednotlivce zadržovaného v cizí zemi”.¹³⁰ V případě, že by nedostatek nezávislosti soudů byl natolik závažný, že by kvůli němu byla zcela popřena spravedlivost řízení, mohlo by se jednat o zjevné odepření spravedlnosti pro účely odložení výkonu evropského zatýkacího rozkazu; to však musí zjistit sám předkládající soud. Generální advokát k tomu poznamenává, že vodítkem by mohlo být, zda je dotyčná osoba příslušníkem politické opozice nebo diskriminované sociální či etnické menšiny, zda je potenciálně spáchaný čin politické povahy nebo zda se pro potrestání dotyčné osoby vyslovila vládnoucí moc.

Generální advokát tedy uzavírá, že se test z rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru* použije i na případy hrozícího porušení práva na spravedlivý proces. I v takovém případě je však nutné prokázat jak obecnou rovinu existence nebezpečí, tak i konkrétní rovinu pro dotyčnou osobu proti níž byl vydán evropský zatýkací rozkaz – tedy oba kroky *Aranyosi a Căldăraru* testu.

3.2.4 Argumentace Soudního dvora

Soudní dvůr začal tím, že předběžnou otázku předkládajícího soudu přeformuloval. Podstata obou otázek podle něho spočívá v tom, že pokud má vykonávající orgán důkazy (jako třeba odůvodněný návrh), na základě kterých může vyvstat skutečné nebezpečí, že samotný systém soudnictví vyžadujícího státu nesplňuje kritérium nezávislosti zaručené v čl. 47 alinea druhá Listiny v důsledku *systémových či celoplošných nedostatků*, musí uvedený orgán individuálně ověřit, jestli i dotyčná předávaná osoba bude takovému skutečnému nebezpečí vystavena, anebo zda kvůli systémovému charakteru těchto nedostatků je možné říci, že dostatečná ochrana práva

---

¹³⁰ Ibid. Odst. 82.

na spravedlivý proces nemůže být poskytnuta žádné osobě. Pokud platí první možnost, má Soudní dvůr upřesnit podmínky, za kterých je toto ověření splněno.

Soudní dvůr z kraje své analýzy zdůrazňuje původ evropského zatýkacího rozkazu v zásadě uznávání a uvádí, že nepředání vyžádané osoby má být výjimkou z pravidla (a tedy ze zásady uznávání), a je možné k němu přistoupit pouze v případech taxativně vyjmenovaných v rámcovém rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, které institut evropského zatýkacího rozkazu upravuje.¹³¹ Nad rámec těchto důvodů však Soudní dvůr v rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru* připustil jeho omezení za výjimečných okolností, v citovaném rozhodnutí šlo o skutečné nebezpečí nelidského a ponižujícího zacházení. Nyní Soudní dvůr posuzuje, zda je možné evropskému zatýkacímu rozkazu nevyhovět z důvodu skutečného nebezpečí, že bude porušeno právo dotyčné osoby na nezávislý soud obsažené v základním právu na spravedlivý proces upraveném v čl. 47 alinea druhá Listiny.

Jako argument, proč tomu tak je, Soudní dvůr uvádí, že právo na spravedlivý proces je záruka práv vyplývajících z hodnoty právního státu. K jeho podpoře extenzivně cituje rozhodnutí *ASJP*. Z něho vyplývá, že členské státy mají povinnost zajistit takový systém soudního přezkumu, který bude v souladu s principem zajištění účinné soudní ochrany, který v sobě nese mj. i požadavek na nezávislost soudců. Rozhodnutí, kterým se vydává evropský zatýkací rozkaz, musí být tedy vydáno soudem splňujícím mj. požadavek nezávislosti, na což ostatní členské státy spoléhají a je tak podpořen systém vzájemného uznávání rozhodnutí. Pokud by tedy soudy vyžadujícího členského státu nebyly nezávislé, systém by byl narušen. Z tohoto důvodu je zřejmé, že pokud existuje skutečné nebezpečí, že bude porušeno základní právo vydávané osoby na spravedlivý proces ve smyslu čl. 47 alinea druhá Listiny, může, a dokonce i musí, vykonávající orgán tomuto rozkazu nevyhovět.

Dále Soudní dvůr rozebírá pojem nezávislost, přičemž cituje rozhodnutí *Wilson* a *ASJP* (obě viz výše), například se věnuje požadavku nezávislosti disciplinárních řízení. Tyto podmínky musí být splněny tak, aby rozptýlily rozumné pochybnosti o narušení nezávislosti příslušného soudu.

Posouzení, zda ve světle těchto požadavků hrozí skutečné nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces jak systémově, tak konkrétně právě vydávané osobě, musí v každém jednotlivém případě provést vykonávající orgán. K tomuto posouzení si musí vyžádat veškeré informace, které může potřebovat. Odůvodněné rozhodnutí jej žádné z těchto povinností

---

¹³¹ Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. In: Úřední věstník Evropské unie L 190, 18. 7. 2002, 1-20.

nezbavuje. Pouze pokud by Rada přijala rozhodnutí dle čl. 7 odst. 2 SEU, kterým by pozastavila používání mechanismu evropského zatýkacího rozkazu ve vztahu ke konkrétnímu členskému státu, by byl vykonávající orgán povinen výkon zatýkacího rozkazu odmítnout.

Soudní dvůr uzavírá, že odůvodněný návrh může sloužit pouze jako indikátor toho, že by vykonávající orgán měl prověřit, zda vzhledem k osobní situaci předávané osoby, povaze jejího jednání, okolnostem, za kterých byl vydán evropský zatýkací rozkaz, a informacím získaných od vystavujícího členského státu, existují závažné a prokazatelné důvody se domnívat, že této osobě v případě předání hrozí skutečné nebezpečí, že z důvodu celoplošných nebo systémových opatření dojde k porušení jejího práva na spravedlivý proces. Pokud bude toto nebezpečí skutečné, nesmí evropskému zatýkacímu rozkazu vyhovět.

3.2.5 Zhodnocení a reakce

Stejně jako v případě rozhodnutí *ASJP* došel Soudní dvůr i posuzující generální advokát ke stejnému závěru, ale jejich argumentace se lišila. Oba potvrdili, že aby mohl vnitrostátní soud odmítnout předání občana zadrženého na základě evropského zatýkacího rozkazu, musí provést oba kroky *Aranyosi a Căldăraru* testu, obecný i konkrétní. Soudní dvůr však hovořil o podmínce *skutečného nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces*, kdežto generální advokát o *skutečném nebezpečí zjevného odepření spravedlnosti*. Měřítka Soudního dvora je tedy měkčí než měřítko generálního advokáta, nicméně i tak byli oba kritizováni za přílišnou striktnost testu.¹³² Dalším zajímavým rozdílem v argumentaci je, že generální advokát se nijak nevěnuje článku 19 odst. 1 alinea druhá SEU, tedy principu zajištění účinné soudní ochrany. Generální advokát též nepřipouští, že by vykonávající vnitrostátní soud mohl evropskému zatýkacímu rozkazu nevyhovět, pouze ho může odložit. Soudní dvůr naproti tomu říká, že nevyhovět rozkazu je dokonce povinností soudu (za splnění příslušných podmínek).

Zajímavý je kontrast s rozebíraným rozhodnutím *ASJP*. V rozhodnutí *LM* šlo o nezávislost soudnictví nepřímou, v *ASJP* přímo. Ve druhém jmenovaném si Soudní dvůr otevřel přímou cestu k přezkumu nezávislosti soudnictví v daném členském státě skrz aplikaci čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU, který se podle něho uplatní v oblastech pokrytých právem EU. Oblast evropského zatýkacího

---

¹³² Kritika stanoviska generálního advokáta viz Bárd, P., van Ballegooij, W. The AG Opinion in the Celmer Case: Why Lack of Judicial Independence Should Have Been Framed as a Rule of Law Issue. *Verfassungsblog*. [Online]. 2018. [Cit. 24. 4. 2022]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/the-ag-opinion-in-the-celmer-case-why-lack-of-judicial-independence-should-have-been-framed-as-a-rule-of-law-issue/>. Kritika SDEU pak viz Krajewski, M., Who is Afraid of the European Council? The Court of Justice's Cautious Approach to the Independence of Domestic Judges. *European Constitutional Law Review*. Cambridge: Cambridge University Press. 2018. 14. 792-813. Str. 797-798.

rozkazu takovou oblastí nepochybně je. V rozhodnutí *LM* pak Soudní dvůr sice rozhodnutí *ASJP* citoval, nicméně se ubral jinou cestou – cestou omezení své pravomoci ve prospěch Rady. Soudní dvůr nevyužil toho, že by nahradil řízení podle čl. 7 SEU a soudil kvalitu právního státu v Polsku, přestože by si tím značně rozšířil své pravomoci sankčních mechanismů vůči členským státům. Soudní dvůr by tak mohl jednostranně odstříhnout Polsko ze systému evropského zatýkacího rozkazu, Polsko by přitom na základě těchto rozkazů bylo povinno stále osoby předávat. Soudní dvůr nechal tuto oblast plně v kompetenci Rady. Jde o zajímavé propojení jednotlivých mechanismů práva EU, přestože byly tyto mechanismy tvůrci Smluv úmyslně odděleny.¹³³

Nezávislost tedy mají posuzovat samy vnitrostátní soudy. Soudní dvůr jim k tomu nicméně poskytl příliš obecný výklad standardů nezávislosti soudů, který je kritizován za to, že není dostatečný k zajištění základních práv osob, na které bude vydán evropský zatýkací rozkaz v Polsku či v zemi, která by se dostala do podobné situace. Vnitrostátní soudy mají rozdílné pohledy na nezávislost soudnictví a není možné, aby samostatně posuzovaly nezávislost soudnictví v každé zemi; k tomu je nutné mít celkový komplexní přehled o právním systému dané země. Co je běžná praxe v jedné zemi, by v jiné zemi mohlo být protiústavní. Na provedení takové analýzy je Soudní dvůr připraven daleko lépe než jednotlivé vnitrostátní soudy, nicméně vysloveně odmítl, že by ji byl oprávněn provádět.¹³⁴

Krajewski (2018) takovou analýzu za Soudní dvůr provedl a jeho závěrem je, že skutečně je v Polsku nezávislost soudů narušena. Hlavním důvodem je příliš silná pozice ministra spravedlnosti, v jehož rukou je koncentrován zásadní vliv na soudnictví Polska. Ministr spravedlnosti má pravomoc zahajovat disciplinární řízení s jednotlivými soudci, zároveň má i pravomoc vybírat soudce, kteří budou disciplinární řízení vést; dále vybírá i disciplinárního žalobce pro toto řízení. Přezkumnou instancí je Národní rada soudnictví, jejíž nezávislost byla též zpochybněna. Je tedy možné pozorovat *zchlazující efekt*, kdy i pouhá hrozba disciplinárního řízení může nutit soudce k tomu, aby rozhodovali dle vůle ministra spravedlnosti. Dalším důvodem, který působí v kombinaci s prvním, je to, že ministr spravedlnosti jmenuje předsedy soudů, kteří mají též řadu pravomocí, kterými teoreticky mohou na jednotlivé soudce působit.¹³⁵

Rozhodnutí *LM* je tedy intermezzem právě mezi rozhodnutím *ASJP* a dalšími případy, které budou navazovat, zejména řízeními o porušení povinnosti členského státu a dalšími předběžnými

---

¹³³ Šlosarčík, I. Eurozatykač, polská soudní reforma a narušení důvěry mezi unijními státy. *Jurisprudence*. Praha: Univerzita Karlova. 2018. 6. 37-43.

¹³⁴ Krajewski (2018) (č. 132). Str. 799-800.

¹³⁵ Ibid. Str. 803-804.

otázkami primárně položenými polskými soudci.¹³⁶ Soudní dvůr totiž nevyužil půdu, kterou si připravil v rozhodnutí *ASJP*. Bude tedy zajímavé sledovat další rozhodnutí v podobných věcech, a stejně tak i možnou reakci Polska v podobě žaloby dle čl. 289 SFEU v případě, že by orgány jiných členských států odmítaly vyhovět evropským zatýkacím rozkazům vydaným polskými orgány.

I přes nevyužití potenciálu však rozhodně šlo o velký posun zapříčiněný dle mého názoru primárně rozhodnutím *ASJP*. Právě i v tomto spočívá zásadní důležitost rozhodnutí *ASJP* pro budoucí vývoj judikatury Soudního dvora a je tím potvrzena má hypotéza o průlomovosti rozhodnutí *ASJP*. Před rozhodnutím *ASJP* bylo možné omezit mechanismus evropského zatýkacího rozkazu pouze za velmi přísných podmínek *Aranyosi a Căldăraru* testu. Tyto podmínky, primárně spojené se zákazem krutého a nelidského zacházení, tedy aspekty lidské důstojnosti jako takřka nedotknutelné hodnoty, Soudní dvůr v rozhodnutí *LM* díky ovlivnění rozhodnutím *ASJP* rozšířil o možnost omezit mechanismus zatýkacího rozkazu i v případě narušení nezávislosti soudnictví ve vystavujícím členském státě.

3.3 Rozhodnutí ve věci *Komise v Polsko* – vyvrcholení

3.3.1 Kontext rozhodnutí

Jak již bylo řečeno, rozhodnutí ve věci *Komise v Polsko* je prvním v řadě rozhodnutí vydaných v řízeních zahájených žalobami Komise na základě zmocnění daného jí článkem 258 alinea druhá SFEU.¹³⁷ Před zahájením tohoto řízení bylo Komisí vydáno odůvodněné stanovisko dle čl. 258 alinea první SFEU, na které Polsko reagovalo popřením tvrzených porušení práva EU. Rozhodnutí bylo vydáno v obdobném kontextu justičních reforem jako rozhodnutí *LM*, odkazují se tedy na podkapitolu 3.2.1 této práce, kde je kontext popsán.

3.3.2 Skutkové okolnosti, argumentace Komise a Polska

Evropská komise se ve věci domáhá vyslovení toho, že Polsko nesplnilo své povinnosti vyplývající mu z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU ve spojení s čl. 47 Listiny. K tomu mělo dojít tím, že (i) Polsko snížilo věkovou hranici pro odchod do důchodu soudců polského Nejvyššího soudu a uplatnilo ji i na soudce jmenované před účinností tohoto opatření, což je v rozporu

---

¹³⁶ Bonelli, M. Intermezzo in the Rule of Law Play: The Court of Justice's LM Case. In: von Bogdandy, A. *Defending Checks and Balances in EU Member States. Beiträge zum ausländischen öffentlichen Recht und Völkerrecht*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2021. ISBN: 978-3-662-62317-6. Str. 469 a násl.

¹³⁷ *Komise v Polsko* (č. 93).

se zásadou neodvolatelnosti soudců, a (ii) tím, že Polský prezident získal pravomoc, kterou mohl těmto soudcům prodloužit aktivní výkon jejich funkce nad tuto nově stanovenou hranici, což je v rozporu se zásadou nezávislosti soudců. Uvedený článek 19 odst. 1 alinea druhá SEU musí být podle Komise vykládán tak, že upravuje povinnost členských států stanovit systém procesních prostředků zajišťujících účinnou právní ochranu v oblastech pokrytých právem EU. Pojem účinná právní ochrana musí být dle Komise vykládán v kontextu čl. 47 Listiny tak, že musí být zajištěna nezávislost orgánu aplikujícího právo EU. Členské státy tedy musí zajistit, že vnitrostátní orgány, které mohou aplikovat právo EU, splňují požadavek nezávislosti soudců, který spadá do podstaty práva na spravedlivý proces zaručeného v čl. 47 alinea druhá Listiny. Odvolává se při tom na v této práci výše popsaná rozhodnutí *ASJP* a *LM*. Polský Nejvyšší soud dle Komise aplikuje právo EU a do této definice tedy spadá – Polsko je v důsledku toho povinno zajistit jeho nezávislost, a to nejen co do průběhu jednotlivých řízení, ale i co do způsobu organizace správy tohoto soudu. Pokud by tak neučinilo, nebyla by účinná ochrana práv zaručena.¹³⁸

Polsko naproti tomu argumentovalo, že předmětná ustanovení vnitrostátního práva nepodléhají přezkumu Soudním dvorem, protože v souladu se zásadou svěření pravomocí spadá organizace soudnictví do výlučné pravomoci členských států; EU si podle Polska v této oblasti nemůže přivlastňovat pravomoci. Vedle toho tvrdí, že se ustanovení čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a čl. 47 alinea druhá Listiny uplatní pouze na situace upravené právem EU, navíc musejí být vykládány odděleně. Komisi napadená ustanovení polského vnitrostátního práva však nejsou nijak spojena s právem EU, čímž se podle Polska liší od ustanovení řešených v rozhodnutí *ASJP*, u kterých takové spojení existovalo. To stejné platí i pro čl. 47 alinea druhá Listiny, jehož uplatnitelnost je omezena článkem 51 Listiny a protokolem č. 30 o uplatňování Listiny v Polské republice a Spojeném království.¹³⁹ Dále Polsko uvádí, že všechna napadená ustanovení byla již zrušena a jejich účinky zneplatněny, kvůli čemuž je celé řízení bezpředmětné.

3.3.3 Stanovisko generálního advokáta

Stejně jako v případě věci *LM* stanovisko vypracoval generální advokát Tančev.¹⁴⁰ Analýzu začíná tím, že odmítne aplikaci čl. 47 Listiny, čímž dává za pravdu Polsku. Článek 19 odst. 1 SEU nicméně aplikovatelný je. Jeho argumentace je rozdělena do čtyř částí: (i) přípustnost žaloby

---

¹³⁸ Ibid. Odst. 34 a násl.

¹³⁹ Protokol (č. 30) o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a Spojeném království. In: Úřední věstník Evropské unie C 202 7. 6. 2016, str. 312-313.

¹⁴⁰ Stanovisko Generálního advokáta Tančeva k věci C-619/18 ze dne 11. 4. 2019, ECLI: EU:C:2019:325.

v kontextu zrušení předmětných ustanovení polského práva, (ii) vztah mezi čl. 7 SEU a čl. 258 SFEU, (iii) věcná působnost čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a čl. 47 Listiny a (iv) opodstatněnost žaloby.

K první části generální advokát uvádí, že dle ustálené judikatury Soudního dvora je nutné posuzovat tvrzené porušení povinnosti ke dni uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku dle čl. 258 alinea první a druhá SFEU. Důvodem je zejména to, že žaloba může mít vliv na odpovědnost členského státu za škodu.

Ke druhé části generální advokát uvádí, že oba články mají jiný smysl. Ustanovení čl. 7 SEU míří na politické řešení závažného a trvajících porušení hodnot uvedených v čl. 2 SEU a může mít za důsledek až pozastavení členských práv porušujícího státu. Naproti tomu čl. 258 SFEU upravuje soudní řešení porušení ustanovení Smluv a může vést toliko k finančním sankcím. Oba články jsou tedy autonomní a procesy jimi upravené je možné vést nezávisle na sobě.

Hlavní otázka třetí části je, jestli musí být čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU a čl. 47 Listiny posuzovány z hlediska věcné působnosti odděleně, či nikoliv. Podle generálního advokáta bylo Soudním dvorem ve věci *ASJP* potvrzeno, že musí být posuzovány odděleně – je tedy nutné u každého článku zvlášť posoudit, jestli posuzovaná právní úprava spadá do jeho věcného rozsahu. Generální advokát tedy pokračoval rozebráním aplikovatelnosti každého z obou článků. K argumentu polské vlády, že se ustanovení čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU neaplikuje, protože ve věci není žádná spojitost s právem EU, Tančev uvádí, že ani SDEU v rozhodnutí *ASJP* nevyžadoval konkrétní spojitost s právem EU. V souladu se zjištěními SDEU v této věci tedy generální advokát říká, že polský Nejvyšší soud aplikuje právo EU, takže se uplatní čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU. K aplikovatelnosti čl. 47 Listiny však uvádí, že Komise neuvedla dostatečné argumenty pro podporu tohoto tvrzení, a tedy by Soudní dvůr měl žalobu Komise v rozsahu, ve kterém je založena na tomto článku, zamítnout.

V rámci čtvrté části k opodstatněnosti žaloby v jejím prvním důvodu generální advokát konstatuje, že neodvolatelnost je jedna ze základních záruk nezávislosti, jak vychází z judikatury SDEU a ESLP, tak i z dalších dokumentů. Tančev věc odlišuje od *ASJP*, kde přijatá opatření soudcovskou nezávislost nenarušila, protože byla naléhavě potřebná, obecně uplatnitelná na další zaměstnance veřejného sektoru a dočasná. Zde však ani podobné podmínky splněny nejsou. Zároveň generální advokát připomíná rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Komise v Maďarsko I*, ve které Maďarsko snížilo věk odchodu do důchodu soudců ze 70 na 62 let, čímž dle Soudního

dvora porušilo své povinnosti stanovené v člancích 2 a 6 odst. 1 směrnice 2000/78.¹⁴¹ Soudní dvůr při tom testoval, jestli byla tato opatření odůvodněna legitimním cílem a zda byla přiměřená. Právě nepřiměřenost opatření byla důvodem pro konstatování porušení povinností. Nicméně Soudní dvůr ve věci *Komise v Maďarsko II*, kde byl předčasně odvolán inspektor pro ochranu údajů, čímž Maďarsko porušilo své povinnosti ze směrnice 95/46/ES, nepřipustil, aby ani legitimní cíle omezily nezávislost orgánů působících v rámci práva EU.¹⁴² Z těchto důvodů považuje generální advokát argumentaci Komise v prvním žalobním důvodu za opodstatněnou.

Ke druhému žalobnímu důvodu Tančev připomíná rozhodnutí SDEU ve věcech *Wilson a ASJP* a požadavky na nezávislosti soudců v nich obsažené. Vzhledem k tomu, že (i) polská opatření mohou vystavit soudce Nejvyššího soudu vnější zásahům v podobě tlaku ze strany prezidenta republiky při posuzování prodloužení doby výkonu jejich funkce, (ii) tímto tlakem je narušena objektivní nezávislost soudu a nezávislý úsudek a rozhodování jednotlivých soudců, přičemž (iii) neudělení souhlasu prezidenta není soudně přezkoumatelné, a (iv) potřebné stanovisko Národní soudcovské rady je pouze poradní, je tímto opatřením narušena zásada neodvolatelnosti a nezávislost soudců, čímž není splněna povinnost Polska vyplývající z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU.

3.3.4 Argumentace Soudního dvora

Soudní dvůr začíná zdůrazněním, že dodržování hodnot obsažených v čl. 2 SEU je základním předpokladem členství v EU, což vyplývá mj. z čl. 49 SEU. Tento předpoklad ospravedlňuje vzájemnou důvěru mezi členskými státy, že tyto principy, zejména princip právního státu, budou respektovány. Stejně tak je pro právo EU zásadní, aby mělo soudní systém, který zajišťuje konzistenci a jednotnost jeho výkladu. Tento systém je založen primárně na řízení o předběžné otázce dle čl. 267 SFEU, které zprostředkovává dialog mezi vnitrostátními soudy a SDEU, čímž je zajištěn plný efekt a autonomie práva EU. V rámci tohoto systému musí mít v souladu s rozhodnutím *ASJP* jednotlivci právo soudní cestou bojovat proti jakémukoliv rozhodnutí, které by proti nim užívalo akt práva EU.

Soudní dvůr opakuje své argumenty z rozhodnutí *ASJP*. Zásada právního státu je jednou z hodnot obsažených v čl. 2 SEU, a tato zásada je konkrétně vyjádřena v čl. 19 odst. 1 alinea druhá

---

¹⁴¹ Rozhodnutí Soudního dvora C-286/12 *Evropská komise v Maďarská republika I*, ECLI:EU:C:2012:687. Odst. 54-81.

¹⁴² Rozhodnutí Soudního dvora C-288/12 *Evropská komise v Maďarská republika II*, ECLI:EU:C:2014:237. Odst. 54, 59 a 60.

SEU, jedná se zároveň i o obecný princip práva EU a vztahuje se na oblasti pokryté právem EU, tedy mimo limitaci čl. 51 odst. 1 Listiny. Je tedy bezvýznamné, jestli stát v dané věci uplatňuje právo EU, anebo nikoliv. Tato zásada se vztahuje na takové vnitrostátní orgány, které jsou způsobilé jako soudy rozhodovat o otázkách spadajících do rámce práva EU. Organizace soudnictví sice spadá do pravomoci členských států, tyto jsou však při výkonu této své pravomoci povinny dodržovat povinnosti, které pro ně vyplývají z práva EU. To, že jsou státy povinny plnit své povinnosti, neznamená, že si EU přivlastňuje pravomoci v oblasti organizace soudnictví. Vzhledem k tomu, že polský Nejvyšší soud může jako soud rozhodovat o otázkách týkajících se práva EU, musí splňovat požadavky na účinnou soudní ochranu. Nezávislost tohoto orgánu je zcela zásadní pro to, aby mohl rozhodovat jako soud.

Soudní dvůr pak připomíná vnější a vnitřní aspekty nezávislosti. Součástí vnější roviny nezávislosti je i zásada neodvolatelnosti, od které se lze odchýlit jen z naléhavých legitimních důvodů za dodržení zásady proporcionality. Se zásadou neodvolatelnosti souvisí i požadavek, aby pravidla kárného režimu zabraňovala riziku jeho zneužití pro politickou kontrolu soudců, jak bylo řečeno v rozhodnutí *LM*. Polská opatření do zásady neodvolatelnosti zasáhla, je tedy nutné posoudit, zda splňují podmínky pro takový zásah.

K prvnímu žalobnímu důvodu Polsko argumentuje, že opatřeními chce sjednotit věk odchodu do důchodu soudců Nejvyššího soudu a ostatních pracovníků v Polsku a optimalizovat věkovou skladbu členů Nejvyššího soudu. Soudní dvůr již v rozhodnutí *Komise v Mad'arsko I* uznal, že podobné cíle mohou být legitimní, je však dle něho sporné, zda tím, co Polsko vedlo k zavedení předmětných opatření, jsou skutečně tyto cíle, a ne snaha o vytlačení určité skupiny soudců tohoto soudu z jejich funkcí. Takové pochybnosti vznesla i Benátská komise (její stanovisko citováno výše). Problematické je dle Soudního dvora zejména spojení snížení věku odchodu do důchodu a mechanismu souhlasu prezidenta republiky s prodloužením výkonu funkce těchto soudců, právě tím jsou vyvolány popsané pochybnosti. Zároveň je v Polsku běžnou praxí, že jakmile pracovník dovrší důchodového věku, má pouze právo odejít do důchodu, nikoliv povinnost, jak je tomu u předmětných soudců. Soudní dvůr v rozhodnutí *Komise v Mad'arsko I* judikoval, že okamžité a podstatné snížení hranice odchodu do důchodu soudců, aniž jsou stanovena vhodná přechodná opatření, nejsou v souladu s principem proporcionality. S ohledem na uvedené tedy dle SDEU nejsou předmětná polská opatření snižující věk odchodu do důchodu soudců Nejvyššího soudu v souladu s principem zajištění účinné soudní ochrany, neboť nejsou odůvodněna legitimním cílem, čímž je narušena zásada neodvolatelnosti soudců, a tedy i zásada jejich nezávislosti.

Ke druhému žalobnímu důvodu SDEU uvádí, že samotná pravomoc prezidenta prodloužit dobu výkonu funkce soudce není v rozporu se zásadou nezávislosti soudců, je však nutné posoudit hmotněprávní a procesní podmínky přijímání takového rozhodnutí. Tyto podmínky musí chránit soudce před vměšováním a vnějšími tlaky způsobilými ovlivnit jejich nezávislost, zejména musí vyloučit jak přímý vliv v podobě pokynů, tak i nepřímý vliv. Podle Soudního dvora polské opatření tyto podmínky nesplňují, protože prezidentovo rozhodnutí je plně v jeho diskreční pravomoci, nemusí jej nijak zdůvodňovat. Prezident Polské republiky sice rozhoduje až po stanovisku Národní rady soudnictví, toto stanoviska však zpravidla též nebývají odůvodněná a ani nejsou pro prezidenta závazná. Ze strany Soudního dvora zároveň existují pochybnosti o nezávislosti i tohoto orgánu.

S ohledem na výše uvedené závěry tedy Soudní dvůr rozhodl, že tím, že Polsko předmětnými opatřeními snížilo věk odchodu do důchodu soudců Nejvyššího soudu a přiznalo prezidentovi republiky diskreční pravomoc prodloužit funkční období těm soudcům, kteří tohoto věku dosáhnou, nad nově stanovenou hranici, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU.

3.3.5 Zhodnocení a reakce

Rozhodnutí *Komise v Polsko* je průlomem jak v řešení situace v Polsku, tak i v judikatuře SDEU. Plně navazuje na závěry předložené Soudním dvorem v rozhodnutí *ASJP*. Jeho průlomovost je dána zejména tím, že zde Soudní dvůr poprvé přikročil k vyslovení porušení povinnosti členského státu založené v čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU. Soudní dvůr se zde v zásadě spolehl na jeden argument, proč je nezávislost soudů tak zásadní, a to fakt, že rozhodují o otázkách týkajících se práva EU. Rozhodnutí plně navazuje na závěry předložené Soudním dvorem v rozhodnutí *ASJP*.

Zajímavé je, že generální advokát vnímá požadavek na neodvolatelnost soudců jako absolutní, tedy nepřipouští žádné zásahy, které by jej narušily. Soudní dvůr naproti tomu tak kategorický není a zásahy připouští, musí však být odůvodněny legitimním cílem a být v souladu s principem proporcionality.¹⁴³

---

¹⁴³ Shodně Simonelli, M. A. Thickening up judicial independence: the ECJ ruling in Commission v. Poland (C-619/18). *European Law Blog*. [Online]. 2019. [Cit. 26. 4. 2022]. Dostupné z: <https://europeanlawblog.eu/2019/07/08/thickening-up-judicial-independence-the-ecj-ruling-in-commission-v-poland-c-619-18/>.

Teorie se v zásadě shoduje, že SDEU rozhodl správně, neb předmětné polské justiční reformy byly skutečně účelové. Jarolím (2020) uvádí čtyři důvody, proč má za to, že reformy jsou účelové a v přímém logickém rozporu s jejich odůvodněním. Zaprvé, deklarovaným cílem reform byla harmonizace věku odchodu do důchodu soudců a ostatních veřejných zaměstnanců, nicméně u ostatních veřejných zaměstnanců šlo o *právo* do důchodu odejít, nikoliv povinnost, jako tomu bylo nově u soudců. Zadruhé, Polskem nebylo vysvětleno, proč je osobou oprávněnou posuzovat schopnost soudců v jejich funkcích setrvat, právě prezident republiky, a nikoliv zdravotní specialista, jako tomu bylo doposud. Zatřetí, jde o nepravou retroaktivitu, která je zásadně nepřípustná. A za čtvrté, kauzu je nutné vidět v kontextu dalších souvisejících rozhodnutí, např. ohledně polského ústavního soudu.¹⁴⁴

Jaký je důvod, proč by se měly zbylé členské státy zajímat o to, proč je polský nejvyšší soud nezávislý? Podle Jaraczewského (2019) kromě důležitosti polského nejvyššího soudu ve vnitrostátní rozhodovací praxi jsou dva důvody. Jedním je mechanismus uznávání rozhodnutí napříč členskými státy, druhým je jeho zásadní role v přezkumu voleb do Evropského parlamentu.

Za pozornost stojí též kontrast rozhodnutí *Komise v Polsko* a dřívějšího rozhodnutí *Komise v Maďarsko I*. Ve druhém jmenovaném rozhodnutí šlo skutkově o podobnou situaci (Maďarsko snížilo věk povinného odchodu do důchodu takřka všech soudců ze 70 na 62 let), nicméně Komise omezila své argumenty pouze na tvrzení rozporu se zákazem diskriminace na základě věku. Soudní dvůr pak sice rozhodl, že Maďarsko zákaz diskriminace porušilo, nicméně rozhodnutí nemělo efekt do budoucna a nijak nevyřešilo možné porušování principu právního státu v Maďarsku. Co se od této doby změnilo? Bylo vydáno přelomové rozhodnutí *ASJP*, které Komisi otevřelo cestu právě k řešení podobných situací a rozšířilo pole působnosti principu zajištění účinné soudní ochrany. V rozhodnutí *Komise v Polsko* Soudní dvůr potvrdil interpretaci čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU tak, jak ji načrtl v rozhodnutí *ASJP*.

V souladu s výše uvedeným považuji rozhodnutí *Komise v Polsko* za vyvrcholení směru nastaveného v rozhodnutí *ASJP*. Je zřejmé, že při vydávání rozhodnutí *ASJP* právě k tomuto rozhodnutí směřoval a měl jej na mysli, jak ostatně uváděli i autoři citovaní výše, např. Bonelli a Claes (2018).¹⁴⁵ Právě příprava na toto rozhodnutí byla pravděpodobně důvodem, proč se Soudní dvůr uchýlil k argumentaci, že aplikovatelnost čl. 19 odst. 1 alinea druhá SEU je širší než

---

¹⁴⁴ Jarolím, J. *Polská justiční krize: Harmonizace důchodového věku nebo hromadné odvolání nepohodlných soudců?* *Iurium*. [Online]. Brno: Nugis Finem. [Cit. 26. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.iurium.cz/2020/02/03/polska-justicni-krize/>.

¹⁴⁵ Bonelli a Claes (2018) (č. 101). Str. 635.

aplikovatelnost Listiny, tedy že pro jeho aplikování není nutná přímá spojitost s právem EU. Pokud by k této argumentaci nepřistoupil, lze si jen těžko představit jiný způsob, jakým by mohl polskou justiční reformu posuzovat. Průlomovost rozhodnutí *ASJP* je tedy nasnadě a na výzkumnou otázku je tedy i v případě rozhodnutí *Komise v Polsko* třeba odpovědět kladně.

3.4 Shrnutí kapitoly

V návaznosti na předchozí kapitolu jsem v této kapitole rozebral tři zásadní aktuální rozhodnutí Soudního dvora týkající se principu zajištění účinné soudní ochrany – *ASJP*, *LM* a *Komise v Polsko*.

V rozhodnutí *ASJP* se Soudní dvůr věnoval přezkumu souladu opatření portugalské vlády, kterými byly sníženy platy soudců a dalších zaměstnanců státu, s principem zajištění účinné soudní ochrany. Soudní dvůr v něm došel k názoru, že existence účinného soudního přezkumu je zásadní pro soulad s principem právního státu. Aby mohl být soudní přezkum považován za účinný, musí být mj. vykonáván nezávislými soudy. Zároveň je nezávislost nutná pro to, aby mohl být orgán považován za soud v případě, kdy tento orgán vykládá nebo může vykládat právo EU. Nezávislost musí být zajištěna i prostřednictvím odpovídajících platových podmínek. V tomto konkrétním rozhodnutí však vzhledem k tomu, že opatření nebylo namířeno toliko na soudce, ale i na další zaměstnance státu, a že bylo přijato z vážných hospodářských důvodů, není v rozporu s principem zajištění účinné soudní ochrany. Soudní dvůr v tomto rozhodnutí položil počátky nového vnímání principu zajištění účinné soudní ochrany jako součásti principu právního státu.

V rozhodnutí *LM* byla Soudnímu dvoru položena předběžná otázka týkající se situace vyplynulé z polských justičních reforem, které dle předkládajícího soudu narušily nezávislost soudnictví v Polsku. Tento soud měl za to, že kvůli reformám a jejich důsledkům není oprávněn do Polska předat osobu, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz. Soudní dvůr analogicky se závěry v rozhodnutí *Aranyosi a Căldăraru* judikoval, že se test z tohoto rozhodnutí použije i v případech, kdy předávané osobě hrozí z důvodu narušené nezávislosti soudů porušení práva na spravedlivý proces, a to proto, že toto právo je součástí principu zajištění účinné soudní ochrany, a tedy i principu právního státu. Tyto principy byly spojeny právě v rozhodnutí *ASJP*. Soudní dvůr v rozhodnutí *LM* pokračoval ve směru nastoleném v rozhodnutí *ASJP*, nicméně se neuchýlil k tomu, že by nezávislost soudů v Polsku posuzoval sám, čímž nevyužil nabízený potenciál.

Rozhodnutí *Komise v Polsko* je první rozhodnutí v řízení zahájeném na základě čl. 258 alinea druhá SFEU související s justičními reformami v Polsku. Komise se v něm domáhala vyslovení, že Polsko nesplnilo své povinnosti vyplývající mu z principu zajištění účinné soudní ochrany tím,

že pro již úřadující soudce Nejvyššího soudu snížilo věkovou hranici pro povinný odchod do důchodu, a zároveň umožnilo prezidentovi republiky rozhodnutím tuto hranici posunout. Soudní dvůr rozhodl, že první z uvedených opatření je v rozporu se zásadou nezávislosti, a to zejména protože není v souladu s principem proporcionality a není odůvodněno legitimním cílem. Druhé z uvedených opatření pak narušuje nezávislost soudců tím, že daná pravomoc prezidenta není nijak limitována, a ten tak může rozhodnout libovolně bez jakéhokoliv odůvodnění. Kombinace těchto dvou opatření tak způsobuje porušení povinností Polska vyplývajících mu z principu zajištění účinné soudní ochrany. Došlo tak k vyvrcholení argumentační linie započaté v rozhodnutí *ASJP*.

4 Závěr

Práce měla tři cíle – rozebrat a zhodnotit princip zajištění účinné soudní ochrany, postavit jej do kontrastu s principem národní procesní autonomie a v judikatuře Soudního dvora právě k principu zajištění účinné soudní ochrany identifikovat možný nový směr, který nabrala po rozhodnutí *ASJP*. Cílů jsem dosáhl prostřednictvím potvrzení či vyvrácení dvou výzkumných otázek.

V souladu se stanovenými cíli jsem prostřednictvím analýzy právní úpravy, judikatury a odborné literatury zasadil princip zajištění účinné soudní ochrany do kontextu pramenů práva EU a objevil jeho charakter obecné zásady práva EU, tedy součásti primárního práva, která je přímo účinná. Následně jsem zformuloval jeho současné znění, rozebral jeho obsah a důsledky porušení. Dle zjištění v práci princip uvaluje na členské státy povinnost vytvořit ucelený systém procesních prostředků a řízení, prostřednictvím kterého musí soudy zajistit účinnou soudní ochranu těch subjektivních práv, které jednotlivcům uděluje právo EU, přičemž každý jednotlivec má mít možnost se dožadovat přezkumu každého takového zásahu do jeho práv nezávislými a nestrannými soudy zřízenými na základě zákona, a vyslovení jeho neplatnosti.

Následně jsem též v souladu se stanovenými cíli vymezil princip národní procesní autonomie a srovnal jej s principem zajištění účinné soudní ochrany, díky čemuž jsem mohl záporně odpovědět na první výzkumnou otázku. Princip zajištění účinné soudní ochrany je tedy nutné od principu národní procesní autonomie odlišit, protože mají odlišný základ, cíle i celkový charakter. Zároveň je ale nutné vzít v potaz, že Soudní dvůr oba principy nevnímá konzistentně. V práci tedy docházím k závěru, že by měl být v zájmu ochrany právní jistoty vytvořen jednotný princip spojující oba dohromady. Smyslem první (číslované druhé) kapitoly bylo též vyrovnat deficit odborné literatury týkající se principu zajištění účinné soudní ochrany a poskytnout teoretický základ pro v další kapitole rozebíraná rozhodnutí Soudního dvora.

Díky poznatkům získaným v první kapitole (číslované druhé) jsem mohl přistoupit k praktické části práce – analýze příslušných rozhodnutí Soudního dvora. Ve druhé (číslované třetí) kapitole tedy mířím k odpovědi na druhou výzkumnou otázku. Na rozdíl od první výzkumné otázky na druhou odpovídám kladně, neboť jsem došel k závěru, že rozhodnutí *ASJP* skutečně nastavilo judikatuře SDEU zcela nový směr, je i možné označit jej za přelomové. Je zřejmé, že rozhodnutí *ASJP* znamená pro judikaturu Soudního dvora posun ve vnímání principu zajištění účinné soudní ochrany, protože do jeho vydání se Soudní dvůr v rozhodnutích týkajících se tohoto principu spíše soustředil na vertikální jeho vertikální rovinu a subjektivní práva jednotlivců, která měl princip chránit (viz rozhodnutí *Johnston*). Po vydání rozhodnutí *ASJP* se Soudní dvůr začal zabývat jeho

horizontální rovinou a vztahem s principem právního státu. Potvrzují to obě další analyzovaná rozhodnutí, o kterých mám za to, že nebyť argumentace z rozhodnutí *ASJP*, tak by jejich závěry byly daleko hůře odůvodnitelné.

Z práce vyplynula řada témat, která by mohla být předmětem dalšího výzkumu. Zejména by se následující odborné práce mohly věnovat jiným rozhodnutím týkajícím se principu zajištění účinné soudní ochrany. V souvislosti s polskou justiční reformou jich Soudní dvůr vydal celou řadu, a ještě větší počet čeká na rozhodnutí.¹⁴⁶ Dále se Soudní dvůr v souvislosti s tímto principem věnuje ohrožení nezávislosti soudců v Rumunsku,¹⁴⁷ na Maltě,¹⁴⁸ a ve Španělsku,¹⁴⁹ tyto oblasti by tedy též stály za další analýzu.

Celou práci v pozadí provázel motiv polské justiční reformy, dodával ji směr a určil, jaká rozhodnutí v ní budu rozebírat. Bude tedy zajímavé sledovat, jaký bude v tomto ohledu další vývoj, a to jak s ohledem na budoucí rozhodnutí Soudního dvora, tak s ohledem na kontroverzní postoj polského Ústavního soudu.¹⁵⁰

---

¹⁴⁶ Z řízení o předběžných otázkách jde např. o spojené věci C-558/18 a C-563/18 *Miasto Łowicz a Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową, initialement Prokuratura Okręgowa w Płocku v Skarb Państwa – Wojewoda Łódzki a další*, ECLI:EU:C:2020:234 nebo spojené věci C-585/18, C-624/18 a C-625/18 *A. K. v Krajowa Rada Sądownictwa a CP a DO v Sąd Najwyższy*, ECLI:EU:C:2019:982. Z řízení o porušení povinnosti členského státu jde např. rozhodnutí Soudního dvora C-192/18 *Evropská komise v Polská republika*, ECLI:EU:C:2019:924 nebo rozhodnutí Soudního dvora C-791/19 *Evropská komise v Polská republika*, ECLI:EU:C:2021:596.

¹⁴⁷ *Forumul Judecătorilor din România* (č. 3).

¹⁴⁸ *Repubblica* (č. 4).

¹⁴⁹ *Escribano Vindel* (č. 109).

¹⁵⁰ Rozhodnutí Ústavního soudu Polské republiky, sp. zn. K 3/21, ze dne 7. 10. 2021 (posouzení souladu vybraných ustanovení Smlouvy o Evropské unii s polskou ústavou). Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/11662-ocena-zgodnosci-z-konstytucja-rp-wybranych-przepisow-traktatu-o-unii-europejskiej>.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

1. Arnall, A. The Principle of Effective Judicial Protection in EU law: An Unruly Horse? *European Law Review*. Londýn: Sweet & Maxwell, 2011, 1, 51-70.
2. Barnard, C. a Peers, S. *European Union Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 9780198855750.
3. Bobek, M. Why There is No Principle of 'Procedural Autonomy' of the Member States. In: Hans-Wolfgang Micklitz a Bruno de Witte. *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*. 2012. Cambridge/Antwerp/Portland: Intersentia.
4. Bonelli, M. Effective Judicial Protection in EU Law: an Evolving Principle of a Constitutional Nature. *Review of European Administrative Law*. Paříž: Paris Legal Publishers, 2019, 12(2), 35-62. ISSN 1874-7973.
5. Bonelli, M. Intermezzo in the Rule of Law Play: The Court of Justice's LM Case. In: von Bogdandy, A. *Defending Checks and Balances in EU Member States. Beiträge zum ausländischen öffentlichen Recht und Völkerrecht*. Berlín, Heidelberg: Springer, 2021. ISBN: 978-3-662-62317-6.
6. Bonelli, M., Claes, M. Judicial serendipity: how Portuguese judges came to the rescue of the Polish judiciary. *European Constitutional Law Review*, 14. 622-643. 2018.
7. Craig, P. a Búrca, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials UK Version*. 7. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 9780198859840.
8. Gerloch, A. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-838-9.
9. Görisch, Ch. Effective legal protection in the European legal order. In: *The Principle of Effective Legal Protection in Administrative Law. A European Comparison*. Abingdon: Informa Law, 2017, 29-41. ISBN 978-1-315-55397-9.
10. Horspool, M. Humphreys, M. a Wells-Greco, M. *European Union Law*. 11. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2021. ISBN 9780198870586.
11. Krajewski, M., Who is Afraid of the European Council? The Court of Justice's Cautious Approach to the Independence of Domestic Judges. *European Constitutional Law Review*. Cambridge: Cambridge University Press. 2018. 14. 792-813.
12. Menzione, S. Case Note: Anything New under the Sun? An Exercise in Defence of the Reasoning of the CJEU in the ASJP Case. *Review of European Administrative Law*. Paříž: Paris Legal Publishers. 2019. 12(2). 219-236.
13. Papadopoulos, T. Criticizing the horizontal direct effect of the EU general principle of equality. *European Human Rights Law Review*. Mytholmroyd: Sweet & Maxwell. 2011. 11(4). 437-447. ISSN 1461-7781.
14. Pastor-Merchante, F. The Overlap Between the Principles of Effectiveness and Effective Judicial Protection in Union Law. In: *Fundamental Rights Challenges*. Cham: Springer, 2021, 211-228. ISBN 978-3-030-72798-7.
15. Pech, L., Platon, S. Judicial independence under threat: The Court of Justice to the rescue in the ASJP case. *Common Market Law Review*. Leiden: Kluwer Law International. 2018. 55. 1827-1854.

16. Prechal, S. a Widdershoven, R. Redefining the Relationship between 'Rewe-effectiveness' and Effective Judicial Protection. *Review of European Administrative Law*. Paříž: Paris Legal Publishers, 2011, 4(2), 31-50. ISSN 1874-7973.
17. Ravo, L. M. The role of the Principle of Effective Judicial Protection in the EU and its Impact on National Jurisdictions. In: *Sources of Law and Legal Protection*. Triestine Lecture 1. Terst: EUT Edizioni Università di Trieste, 2012, 101-125. ISBN 978-88-8303-468-8.
18. Szenté, Z. Conceptualising the principle of effective legal protection in administrative law. In: *The Principle of Effective Legal Protection in Administrative Law. A European Comparison*. Abingdon: Informa Law, 2017, 5-28. ISBN 978-1-315-55397-9.
19. Śledzińska-Simon, A. The Rise and Fall of Judicial Self-Government in Poland: On Judicial Reform Reversing Democratic Transition. *German Law Journal*. Frankfurt nad Mohanem: Goethe University Frankfurt. 2018. 19(07). 1839-1970.
20. Šlosarčík, I. Eurozatykač, polská soudní reforma a narušení důvěry mezi unijními státy. *Jurisprudence*. Praha: Univerzita Karlova. 2018. 6. 37-43.
21. Tomášek, M., Týč, V. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-184-7.
22. Tridimas, P. T. The General Principles of Law: Who Needs Them? *Cahiers de Droit Européen*. Brusel: Bruylant. 2015. 52(1). 419-441. ISSN 0007-9758.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. Bárd, P., van Ballegooij, W. The AG Opinion in the Celmer Case: Why Lack of Judicial Independence Should Have Been Framed as a Rule of Law Issue. *Verfassungsblog*. [Online]. 2018. [Cit. 24. 04. 2022]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/the-ag-opinion-in-the-celmer-case-why-lack-of-judicial-independence-should-have-been-framed-as-a-rule-of-law-issue/>.
2. Doporučení Komise (EU) 2016/1374 ze dne 27. června 2016 v otázce právního státu v Polsku. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2016/1374/oj>.
3. *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights*. [Online]. Štrasburg: The Registry of the European Court of Human Rights. Poslední aktualizace 31. 12. 2021. [Cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf.
4. Jarolím, J. Polská justiční krize: Harmonizace důchodového věku nebo hromadné odvolání nepohodlných soudců? *Iurium*. [Online]. Brno: Nugis Finem. [Cit. 26. 04. 2022]. Dostupné z: <https://www.iurium.cz/2020/02/03/polska-justicni-krize/>.
5. Kovářová Kochová, I. Právní principy. In: *Sborník příspěvků z konference Cofola 2008 konané na PrF MU 13. – 14.5.2008. 2008*. [Online]. Brno: Masarykova univerzita, 2008 [Cit. 13. 11. 2021]. ISBN 978-80-210-4630-6. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/civil/kovarova%20kochova_ingrid.pdf.
6. Morawiecki, M. Why My Government is Reforming Poland's Judiciary. [Online]. Washington Examiner, 2017 [Cit. 24. 04. 2022]. Dostupné z: <https://www.washingtonexaminer.com/prime-minister-mateusz-morawiecki-why-my-government-is-reforming-polands-judiciary>.
7. *Nezávislá justice v rozkladu. V Polsku dál přituhuje*. [Online]. Amnesty International. 2021 [Cit. 24. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5129/nezavisla-justice-v-rozkladu-v-polsku-dal-prituhuje>.

8. Opinion on the draft act amending the act on the national council of the judiciary, on the draft act amending the act on the supreme court, proposed by the president of Poland, and on the act on the organisation of the ordinary courts. [Online]. Štrasburg: Evropská komise pro demokracii skrz právo, Rada Evropy. 2017. [Cit. 24. 04. 2022]. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)031-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)031-e).
9. *Report of the Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers on his mission to Poland*. [Online]. Ženeva: Organizace spojených národů. 2018. [Cit. 24. 04. 2022]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/1484929?ln=en>.
10. Simonelli, M. A. Thickening up judicial independence: the ECJ ruling in Commission v. Poland (C-619/18). *European Law Blog*. [Online]. 2019. [Cit. 26. 04. 2022]. Dostupné z: <https://europeanlawblog.eu/2019/07/08/thickening-up-judicial-independence-the-ecj-ruling-in-commission-v-poland-c-619-18/>.
11. Taborowski, M. CJEU Opens the Door for the Commission to Reconsider Charges against Poland. *Verfassungsblog*. [Online]. 2018. [Cit. 24. 04. 2022]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/cjeu-opens-the-door-for-the-commission-to-reconsider-charges-against-poland/>.
12. *The context and meaning of judicial reforms in Poland after 2015*. [Online]. Warsaw Institute Review, 2021 [Cit. 24. 04. 2022]. Dostupné z: <https://warsawinstitute.review/issues-2021/the-context-and-meaning-of-judicial-reforms-in-poland-after-2015/>.

Seznam použitých právních předpisů

1. Listina základních práv Evropské unie. In: Úřední věstník Evropské unie C 326, 26.10.2012, str. 391–407.
2. Protokol (č. 30) o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a Spojeném království. In: Úřední věstník Evropské unie C 2027. 6. 2016, str. 312-313.
3. Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky. In: Úřední věstník Evropské unie L 39, 14. 2. 1976, str. 40-42.
4. Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. In: Úřední věstník Evropské unie L 095, 21. dubna 1993, str. 29-34.
5. Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. In: Úřední věstník Evropské unie L 303, 2. 12. 2000, str. 16-22.
6. Smlouva o Evropské unii, konsolidované znění. In: Úřední věstník Evropské unie C 326, 26. 10. 2012 str. 1–390.
7. Smlouva o fungování Evropské unie, konsolidované znění. In: Úřední věstník Evropské unie C 202, 7. 6. 2016, str. 1—388.
8. Společné prohlášení Evropského parlamentu, Rady a Komise o ochraně základních práv. In: Úřední věstník Evropské unie C 103, 27. 4. 1977, str. 1-2.
9. Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. In: Úřední věstník Evropské unie L 190, 18. 07. 2002, 1-20.
10. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy ze dne 4. 11. 1950.

Seznam použité judikatury

1. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 12. 1997, sp. zn.: Pl. ÚS 33/97.
2. Rozhodnutí Soudního dvora C-64/16 *Associação Sindical dos Juizes Portugueses v Tribunal de Contas*, ECLI:EU:C:2018:117.
3. Rozhodnutí Soudního dvora C-101/08 *Audiolux SA e.a v Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) a další a Bertelsmann AG a další*, ECLI:EU:C:2009:626.
4. Rozhodnutí Soudního dvora C-617-15 *Åklagaren v Hans Åkerberg Fransson*, ECLI:EU:C:2013:105.
5. Rozhodnutí Soudního dvora C-49/18 *Carlos Escribano Vindel v Ministerio de Justicia*, ECLI:EU:C:2019:106.
6. Rozhodnutí Soudního dvora C-279/09 *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH v Bundesrepublik Deutschland*. ECLI:EU:C:2010:811.
7. Rozhodnutí Soudního dvora C-93/12 *ET Agroconsulting-04-Velko Stoyanov v Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond 'Zemedelie' — Razplashtatelna agentsia*, ECLI:EU:C:2013:432.
8. Rozhodnutí Soudního dvora C-286/12 *Evropská komise v Maďarská republika I*, ECLI:EU:C:2012:687.
23. Rozhodnutí Soudního dvora C-288/12 *Evropská komise v Maďarská republika II*, ECLI:EU:C:2014:237.
9. Rozhodnutí Soudního dvora C-192/18 *Evropská komise v Polská republika*, ECLI:EU:C:2019:924
10. Rozhodnutí Soudního dvora C-619/18 *Evropská komise v Polská republika*, ECLI:EU:C:2019:531.
11. rozhodnutí Soudního dvora C-791/19 *Evropská komise v Polská republika*, ECLI:EU:C:2021:596
12. Rozhodnutí Soudního dvora C-506/04 *Graham J. Wilson v Ordre des avocats du barreau de Luxembourg*, ECLI:EU:C:2006:587.
13. Rozhodnutí Soudního dvora C-583/11P *Inuit Tapiriit Kanatami a další v Evropský parlament a Rada*, ECLI:EU:C:2013:625.
14. Rozhodnutí Soudního dvora C-156/21 *Maďarsko v Evropský Parlament a Rada EU*, ECLI:EU:C:2022:97.
15. Rozhodnutí Soudního dvora C-61/14 *Orizzonte Salute – Studio Infermieristico Associato v Azienda Pubblica di Servizi alla persona San Valentino – Città di Levico Terme a další*, ECLI:EU:C:2015:655.
16. Rozhodnutí Soudního dvora C-404/15 a C-659/15 *Pál Aranyosi and Robert Căldăraru v Generalstaatsanwaltschaft Bremen*, ECLI:EU:C:2016:198.
17. Rozhodnutí Soudního dvora C-72/15 *PJSC Rosneft Oil Company v Her Majesty's Treasury a další*, ECLI:EU:C:2017:236.
18. Rozhodnutí Soudního dvora C-216/18 *PPU Minister for Justice and Equality v LM*, ECLI:EU:C:2018:586.
19. Rozhodnutí Soudního dvora C-503/15 *Ramón Margarit Panicello v Pilar Hernández Martínez*, ECLI:EU:C:2017:126.
20. Rozhodnutí Soudního dvora C-314/89 *Siegfried Rauh v Hauptzollamt Nürnberg-Fürthodst*. ECLI:EU:C:1991:143.
21. Rozhodnutí Soudního dvora C-432/05 *Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd v Justitiekanslern*, ECLI:EU:C:2007:163

22. Rozhodnutí Soudního dvora C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores v Rada Evropské unie*, ECLI:EU:C:2002:462.
23. Rozhodnutí Soudního dvora C-414/16 *Vera Egenberger v Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung*, ECLI:EU:C:2018:257.
24. Rozhodnutí Soudního dvora C-144/04 *Werner Mangold v Rüdiger Helm*, ECLI:EU:C:2005:709.
25. Rozhodnutí Soudního dvora C-234/17 *XC a další v Generalprokuratur*, ECLI:EU:C:2018:853.
26. Rozhodnutí Soudního dvora 106/77 *Amministrazione delle Finanze dello Stato v Simmenthal SpA*, ECLI:EU:C:1978:49.
27. Rozhodnutí Soudního dvora 11-70 *Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr – und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*, ECLI:EU:C:1970:114.
28. Rozhodnutí Soudního dvora 222/84 *Marguerite Johnston v Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary*, ECLI:EU:C:1986:206.
29. Rozhodnutí Soudního dvora 26-62 *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration*, ECLI:EU:C:1963:1.
30. Rozhodnutí Soudního dvora C-896/19 *Repubblika v Il-Prim Ministru*, ECLI:EU:C:2021:311.
31. Rozhodnutí Soudního dvora 33/76 *Rewe Zentralfinanz eG v Landwirtschaftskammer für das Saarland*, ECLI:EU:C:1976:188.
32. Rozhodnutí Soudního dvora 14/83 *Sabine von Colson a Elisabeth Kamann v Land Nordrhein-Westfalen*, ECLI:EU:C:1984:153.
33. Rozhodnutí Soudního dvora 13/68 *SpA Salgoil v Italian Ministry of Foreign Trade, Rome*, ECLI:EU:C:1968:54.
34. Rozhodnutí Soudního dvora 222/86 *Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) v Georges Heylens a další*, ECLI:EU:C:1987:442.
35. Spojené věci C-585/18, C-624/18 a C-625/18 *A. K. v Krajowa Rada Sądownictwa a CP a DO v Sąd Najwyższy*, ECLI:EU:C:2019:982
36. Spojené věci C-6/90 a C-90 *Andrea Francovich a Danila Bonifaci a další v Italská republika*, ECLI:EU:C:1991:428.
37. Spojené věci C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19 *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" a další v Inspekția Judiciară a další*, ECLI:EU:C:2021:393.
38. Spojené věci C-430/93 a C-431/93 *Jeroen van Schijndel a Johannes Nicolaas Cornelis van Veen v Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten*, ECLI:EU:C:1995:441.
39. Spojené věci C-558/18 a C-563/18 *Miasto Łowicz a Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową, initialement Prokuratura Okręgowa w Płocku v Skarb Państwa – Wojewoda Łódzki a další*, ECLI:EU:C:2020:234 Stanovisko Generálního advokáta Bobka k věci C-89/17 ze dne 10. 4. 2018, ECLI:EU:C:2018:225.
40. Spojené věci C-317/08 až C-320/08 *Rosalba Alassini a další v Telecom Italia SpA a další*, ECLI:EU:C:2010:146.
24. Stanovisko Generálního advokáta Jääskinena k věci C-536/11 ze dne 7. února 2013, ECLI:EU:C:2013:67.
25. Stanovisko Generálního advokáta Saugmandsgaarda Øe k věci C-64/16 ze dne 18. května 2017, ECLI:EU:C:2017:395.
26. Stanovisko Generálního advokáta Tančeva k věci C-216/18 PPU ze dne 28. června 2018, ECLI:EU:C:2018:517.

27. Stanovisko Generálního advokáta Tančeva k věci C-619/18 ze dne 11. 4. 2019, ECLI: EU:C:2019:325
41. Stanovisko Generální advokátky Kokott ke spojeným věcem C-317/08-C-320/08, ECLI:EU:C:2009:720.
28. Rozhodnutí Ústavního soudu Polské republiky, sp. zn. K 3/21, ze dne 7. 10. 2021 (posouzení souladu vybraných ustanovení Smlouvy o Evropské unii s polskou ústavou). Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/11662-ocena-zgodnosci-z-konstytucja-rp-wybranych-przepisow-traktatu-o-unii-europejskiej>.

Seznam ostatních zdrojů

1. Odůvodněný návrh Komise ze dne 20. prosince 2017 podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii týkající se otázky právního státu v Polsku. 2017/0360/NLE..
2. Přednášky a semináře Dr. Eleanor Aspey v kurzu European Union Law na University of Manchester konané v podzimním semestru 2021.

Princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy v kontextu aktuální judikatury SDEU

Abstrakt v českém jazyce

Tato diplomová práce nazvaná *Princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy v kontextu aktuální judikatury SDEU* se zabývá projevy tohoto principu v judikatuře Soudního dvora zejména s ohledem na jeho horizontální rovinu, která souvisí s probíhajícími justičními reformami v Polsku. Cíli práce je rozebrat a zhodnotit princip zajištění účinné soudní ochrany, srovnat jej s principem národní procesní autonomie a skrz rozbor třech aktuálních rozhodnutí Soudního dvora identifikovat nový směr v judikatuře Soudního dvora po rozhodnutí *ASJP*.

Práce se dělí na dvě části – teoretickou a zvláštní. V teoretické části zasazují princip zajištění účinné soudní ochrany členskými státy do širšího kontextu práva EU jako obecnou zásadu práva EU, a tedy součást primárního práva. Následně princip detailně rozebírám, přičemž zejména objevuji jeho definici ve Smlouvách a v judikatuře Soudního dvora, analyzuji jeho obsah a stručně se věnuji i důsledkům jeho porušení členskými státy. Následně princip v souladu s cíli práce srovnávám s principem národní procesní autonomie a zkoumám, jestli se kryjí.

Ve zvláštní části se analyzuji aktuální judikaturu Soudního dvora a v souladu s cíli práce pátrám po projevech rozhodnutí *ASJP*, a po tom, jestli skutečně nastolilo judikatuře Soudního dvora nový směr. Rozebírám tři rozhodnutí, která z poslední doby považuji za stěžejní – již zmíněné *ASJP*, *LM*, a *Komise v Polsko*. U každého z analyzovaných rozhodnutí se věnuji skutkovým okolnostem, argumentaci jednotlivých stran, stanovisku generálního advokáta a vlastnímu posouzení Soudním dvorem. Následně se pak zabývám komentáři odborné veřejnosti k danému rozhodnutí. Společným motivem vybraných rozhodnutí je důraz na princip zajištění účinné soudní ochrany jako na součást principu právního státu, a to zejména prostřednictvím povinnosti zajistit nezávislost soudců. Na konci rozboru uvedených rozhodnutí pak docházím k závěru, že rozhodnutí *ASJP* skutečně judikaturu Soudního dvora ovlivnilo natolik, že je možné o něm hovořit jako o přelomovém.

Klíčová slova: Soudní dvůr Evropské unie, princip zajištění účinné soudní ochrany, právní stát.

The Principle of Ensuring Effective Judicial Protection by Member States in the Context of the Current Case Law of the CJEU

Abstract in English

This diploma thesis named *The Principle of Ensuring Effective Judicial Protection by Member States in the Context of the Current Case Law of the CJEU*, deals with the manifestations of this principle in the case law of the Court of Justice, especially with regard to its horizontal dimension which is related to the ongoing judicial reforms in Poland. The objectives of the thesis are to analyse and evaluate the principle of ensuring effective judicial protection, to compare it with the principle of national procedural autonomy and, through the analysis of three recent decisions of the Court of Justice, to identify a new direction in the case law of the Court of Justice after the *ASJP* decision.

The thesis is divided into two parts - theoretical and practical. In the theoretical part, I place the principle of ensuring effective judicial protection by Member States in the broader context of EU law as a general principle of EU law and thus part of primary law. Then I discuss the principle in detail, in particular exploring its definition in the Treaties and in the case law of the Court of Justice, analysing its content and briefly discussing the consequences of its breach by the Member States. I then compare the principle with the principle of national procedural autonomy in line with the objectives of the thesis and examine whether there is any overlap.

In the practical part, I analyse the recent case law of the Court of Justice and, in line with the objectives of the thesis, I look for impact of the *ASJP* decision and whether it set a new direction for the case law of the Court of Justice. I analyse three recent decisions that I consider pivotal - the aforementioned *ASJP*, *LM*, and *Commission v Poland*. For each of the decisions analysed I discuss the facts, the parties' arguments, the Advocate General's opinion, and the own assessment of the Court of Justice. I then address the comments of the professional community on the decision. A common theme in the selected decisions is the emphasis on the principle of ensuring effective judicial protection as part of the rule of law, in particular through the obligation to ensure the independence of judges. In the conclusion of the analysis of these decisions, I write that the *ASJP* decision has indeed influenced the case law of the Court of Justice to such an extent that it can be described as a seminal and landmark decision.

Key words: Court of Justice of the European Union, Principle of Effective Judicial Protection, Rule of Law.